

APEK

**Agencija za pošto in elektronske
komunikacije Republike Slovenije**

Stegne 7, p. p. 418

1001 Ljubljana

telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01

e-naslov: info.box@apek.si, <http://www.apek.si>

davčna št.: 10482369

Številka: 38241-1/2012/29

Datum: 30.7.2012

Sklic:

Datum:

Zadeva: Odgovori na mnenja in pripombe zainteresirane javnosti na objavljeno analizo upoštevne trga »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)«

Agencija je na podlagi 21. člena ZEKom (Uradni list RS, št. 13/07-UPB1, 102/07-ZDRad in 110/09-ZEKom-B, v nadaljevanju: ZEKom) in 4. člena Splošnega akta o določitvi upoštevni trgov (Uradni list RS, št. 18/08 in 112/08, v nadaljevanju: Splošni akt) izdelala analizo upoštevne trga »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« (v nadaljevanju: upoštevni trg 15). Agencija je v predmetni analizi po opravljenem preizkusu treh meril ugotovila, da navedeni trg ne izpolnjuje nobenega od treh meril, ki so kumulativne narave in tako ne sodi več med upoštevne trge, za katere je mogoča predhodna (*ex ante*) regulacija.

Ker je Agencija pri sprejemanju ukrepov na trgu elektronskih komunikacij skladno s 95. členom ZEKom dolžna pridobiti mnenje zainteresirane javnosti, je 22.6.2012 objavila predmetno analizo na svojih spletnih straneh¹ ter obenem pozvala zainteresirano javnost, naj nanjo poda svoje pripombe oziroma morebitne predloge. Agencija je v predpisanem roku, ki se je iztekel s koncem 23.7.2012, prejela pripombe in mnenja naslednje zainteresirane javnosti:

- Tušmobil, d.o.o., Brnčičeva ulica 49, 1231 Ljubljana Črnuče (v nadaljevanju: Tušmobil),
- T-2, d.o.o., Streliška cesta 150, 2000 Maribor (v nadaljevanju: T-2),
- Telekom Slovenije, d.d., Cigaletova 15, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: Telekom Slovenije) in
- Si.mobil, d.d., Šmartinska 134b, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: Si.mobil).

¹http://www.apek.si/sl/javni_poziv_za_pridobitev_mnenj_zainteresirane_javnosti_o_analizi_upostevnega_trga_15 (dostop na dan 27.7.2012)

Agencija pridobljena mnenja in pripombe objavlja na svojih spletnih straneh kot prilogo temu dokumentu, v nadaljevanju pa jih smiselno povzema ter skladno s tretjim odstavkom 95. člena ZEKom navaja odgovore nanje.

- **Pripombe družbe Tušmobil:**

Družba Tušmobil v svojih pripombah in predlogih na analizo najprej izrazi dvom v navedene odstotke pokrivanja omrežja družbe Telekom Slovenije, ki kažejo, da ima slednja celo nekaj nižji odstotek pokrivanja ozemlja od družbe Tušmobil na tehnologijah druge generacije. Tušmobil glede na navedeno dvomi, da so bili podatki vseh operaterjev narejeni z isto metodologijo, zato poziva Agencijo, da v tem delu pri operaterjih, ki so podatke poročali, preveri njihovo točnost in objavi popravke, v kolikor se izkaže, da podatki niso pravilni. Nadalje Tušmobil izrazi dvom v primerljivost podatkov o pokritosti omrežij posameznih infrastrukturnih operaterjev iz leta 2012 in podatkih o pokritosti leta 2009. V zvezi z zgornjimi navedbami Tušmobil predlaga, da naj Agencija sama opravi izračun odstotka pokritosti in na ta način zagotovi isti imenovalec uporabljenih podatkov pri vseh operaterjih.

Agencija je vse infrastrukturne mobilne operaterje (Tušmobil, Si.mobil, T-2 in Telekom Slovenije) pozvala, naj ji za potrebe izvedbe predmetne analize posredujejo podatke o pokritosti ozemlja in prebivalstva v odstotkih, ločeno za tehnologije GSM, GPRS, EDGE, UMTS, HSDPA, HSUPA in HSPA+, ob upoštevanju nivoja signala -110 dBm. Vsem omenjenim operaterjem je bil posredovan identičen vprašalnik z enakimi navodili, za katere Agencija meni, da so jasna, enostavna in razumljiva ter ne puščajo dvoma, kaj in pod kakšnimi pogoji naj poročajo. Glede na navedeno Agencija izraža prepričanje, da so vsi operaterji, ki so podatke poročali, v svoje propagacijske modele vnesli zahtevane vrednosti in izračunali pokritosti po tehnologijah glede na zahtevano vrednost in datum ter tako skladno s konfiguracijami lastnih radijskih omrežij poročali izračunane podatke. Agencija pri tem ugotavlja tudi, da so podatki, ki so jih operaterji poročali za namene analize pri zahtevanem nivoju signala -110 dBm skoraj enaki ali povsem identični s tistimi, ki jih sami objavljajo na svojih spletnih straneh. Tako denimo družba Telekom Slovenije na svojih spletnih straneh² poroča 99,7% pokritost prebivalstva s tehnologijo druge generacije, kar je enak podatek, kot ga je poročala v vprašalniku Agencije, družba Si.mobil za isto tehnologijo na svojih spletnih straneh³ poroča o 99,6% pokritosti prebivalstva, v poročanju Agenciji pa zgolj za 0,32% točke večjo pokritost. Enako velja tudi za družbo Tušmobil, ki na svojih spletnih straneh objavlja podatek o 98,1% pokritosti ozemlja s tehnologijami druge generacije, v poročanju Agenciji pa je podala podatek o le 1,11% točke večji pokritosti. Tudi družba T-2 je poročala v vprašalniku enako stopnjo pokritosti omrežja, to je 35%, kot jo objavlja na svoji spletni strani⁴. Podobno velja tudi za podatke o pokritosti tretje generacije. Agencija ugotavlja, da Tušmobil meni, da razpolaga družba Telekom Slovenije z večjimi odstotki pokritosti, kot jih je poročala v odgovoru na vprašalnik Agencije. Pri tem Tušmobil ni navedel, da bi sam poročal napačne podatke o lastni pokritosti in da bi naj bili ti sicer nižji. Podatki o pokritosti omrežja družbe Tušmobil torej štejejo za pravilne. Agencija poudarja, da tudi, če bi v analizi privzeli hipotezo, da ima družba Telekom Slovenije večjo, ali celo 100% pokritost, slednje ne bi moglo vplivati na ugotovitve Agencije in zaključke prvega merila. Namreč, Agencija je želela ugotoviti, kakšne so stopnje pokrivanja posameznih infrastrukturnih operaterjev javnih mobilnih

² Glej: <http://www.mobitel.si/Storitve/Info/Pokritost.aspx> (dostop na dan 27.7.2012)

³ Glej: <http://www.simobil.si/sl/inside.cp2?cid=25FA5F0F-2EAE-2498-49CB-C12EEAD77BFC&linkid=coverageMap> (dostop na dan 27.7.2012)

⁴ Glej: <http://www.t-2.net/podpora/vprasanja-in-odgovori/mobilna-telefonija> (dostop na dan 27.7.2012)

telefonskih omrežij in v kolikšni meri jim omogočajo neodvisno delovanje. Za slednje pa ni treba, da imajo vsi operaterji takšne stopnje pokrivanja, kot jo ima denimo operater, katerega pokritost je v odstotkih najvišja ali na trgu deluje najdlje. Glede na to, je Agencija ugotovila, da so stopnje pokrivanja med operaterji zelo primerljive oziroma zelo izenačene (razen operaterja T-2), kar dokazujejo tako podatki, ki so jih poročali operaterji v vprašalniku za namen analize, kot tudi podatki, ki jih operaterji sami objavljajo na svojih spletnih straneh. Pri tem je zgornja primerjava enih in drugih pokazala, da ti podatki povsem sovpadajo.

Glede primerjave podatkov o pokritosti iz leta 2012 s podatki o pokritosti, ki jih je Agencija zbrala za analizo leta 2009, je bistveno, da slednji pokažejo, kako so se posamezna mobilna omrežja razvijala, še posebej pa, da pokažejo, kako sta se razvijali omrežji kasnejših vstopnikov T-2 in Tušmobil. Za mobilni omrežji Si.mobila in Telekom Slovenije je bilo namreč že v analizi iz leta 2009 jasno, da jima omogočata neodvisno delovanje. Agenciji je bilo tako iz primerjave pokritosti v letih 2009 in 2012 najpomembneje ugotoviti predvsem, (i.) ali je novemu vstopniku mogoče v določenem obdobju po vstopu zagotoviti določen odstotek pokritosti (ozemlja in prebivalstva), ki je primerljiv s pokritostjo operaterjev, ki delujejo zgolj preko lastnega omrežja in (ii.) ali je v obdobju od zadnje analize kateri od novih vstopnikov dosegel pokritost, ki je primerljiva s pokritostjo, ki jo ima, ali jo je imel operater, ko je storitve zagotavljal preko lastnega omrežja. Agencija glede pripombe Tušmobila, ali so podatki o pokritostih iz leta 2009 lahko primerjani s podatki iz leta 2012 ugotavlja, da so za namen, za katerega so bili zbrani, povsem primerljivi, saj kažejo na pomembno in neovrgljivo dejstvo, da je operater Tušmobil v obdobju od svojega prihoda na trg koncem oktobra leta 2007 (torej hkrati tudi v obdobju od leta 2009), v izgradnjo lastnega mobilnega omrežja vlagal znatne finančne in druge vire, zaradi česar je svojo odvisnost od dostopa ves čas zmanjševal in že od leta 2008 pri ponudniku nacionalnega gostovanja izklaplja posamezne LA (Location Area), kar pomeni, da storitev nacionalnega gostovanja že dolgo ne uporablja na celotnem ozemlju Republike Slovenije. Primerjava podatkov o pokritosti iz leta 2009 in leta 2012 pokaže, da je družba Tušmobil bistveno povečala pokritosti s svojim omrežjem, česar družba Tušmobil nikjer niti ne osporava, posebej pa je pri tem pomembna stopnja pokritosti, ki jo Tušmobil dosega dandanes in ki, če jo primerjamo denimo s pokritostjo družbe Si.mobil, bodisi leta 2009⁵ ali leta 2012 (v obeh obdobjih družba Si.mobil uporablja za delovanje zgolj lastno omrežje), kaže na to, da je Tušmobil dosegel s Si.mobilom (tako v letu 2009, kot v letu 2012), primerljivo, oziroma večjo pokritost, kar vsekakor pomembno kaže na ugotovljeno mero neodvisnosti družbe Tušmobil in stanje mobilnih omrežij v Sloveniji ob zaključku analite. In prav to je pri obravnavi navedenih podatkov bistveno.

Glede na navedeno in na opisan namen zbiranja in primerjave podatkov o pokritosti mobilnih omrežij posameznih operaterjev, Agencija ne more slediti pripombi, naj sama opravi izračun odstotka pokritosti in na ta način zagotovi isti imenovalec uporabljenih podatkov pri vseh operaterjih, saj bi slednje presegalo namen teh podatkov in bi predstavljalo nesorazmerno breme, ki nikakor ne bi moglo rezultirati v drugačnih zaključkih, kot je do njih prišla Agencija v analizi, kar je razvidno tako iz uporabe teh podatkov v sami analizi, kot tudi iz zgornjih dodatnih pojasnil Agencije.

V drugi od dveh točk svojih pripomb Tušmobil predlaga, da naj Agencija, če bo v nadaljevanju v ločenem upravnem postopku razveljavila trenutno veljavno regulatorno

⁵ Takrat je družba Si.mobil dosegala 80,2% pokritost ozemlja in 99,6% pokritost prebivalstva)

⁶ Dostopno na:

http://circa.europa.eu/Public/irc/info/ecctf/library?l=/slovenia/registered_notifications/si20090913&vm=detailed&sb=Title (dostop na dan 27.7.2012)

⁷ Glej: <http://www.simobil.si/sl/inside.cp2?uid=548A2DF4-3989-A640-30AC->

odločbo številka 38294-2/2009-7 z dne 7.8.2009, na predmetnem upoštevnom trgu, pri tem ob razveljavitvi upošteva prehodno obdobje. V tem prehodnem obdobju naj bi, po predlogu družbe Tušmobil, družba Telekom Slovenije še vedno omogočala nacionalno gostovanje pod pogoji iz zgoraj navedene regulatorne odločbe in vseh drugih veljavnih dogovorih tistim operaterjem, ki jim je nacionalno gostovanje pri družbi Telekom Slovenije že omogočeno. Tušmobil predlaga, naj takšno prehodno obdobje traja vsaj osemnajst (18) mesecev po razveljavitvi regulatorne odločbe. Tušmobil ocenjuje to obdobje kot nujno za kakršnokoli alternativo. Predlog prehodnega obdobja Tušmobil argumentira tudi s tem, da Agencija v letnem načrtu za leto 2012 ni predvidela analize predmetnega upoštevnega trga in morebitne razveljavitve zgoraj navedene regulatorne odločbe na tem trgu.

Glede predloga družbe Tušmobil, naj Agencija ob razveljavitvi regulatornih obveznosti družbe Telekom Slovenije določi prehodno obdobje osemnajst (18) mesecev, ko bi regulatorne obveznosti iz odločbe številka 38294-2/2009-7, z dne 7.8.2009, za družbo Telekom Slovenije še veljale v primeru operaterjev, ki pri njej do sedaj uporabljajo nacionalno gostovanje, Agencija ugotavlja, da bi slednje ne pomenilo deregulacije predmetnega trga in bi bilo povsem v nasprotju z izsledki preizkusa treh meril, ki je v vseh treh merilih pokazal, da trg ni več primeren za predhodno regulacijo. V primeru, da bi Agencija sledila predlogu družbe Tušmobil, bi to pomenilo, da bi *ex ante* regulirala upoštevni trg, za katerega je bilo v predmetni analizi dokazano, da za takšno regulacijo ne izpolnjuje več pogojev in za katerega bi bila družbi Telekom Slovenije tudi izdana odločba, ki bi razveljavila regulatorno odločbo številka 38294-2/2009-7, z dne 7.8.2009, pri čemer pa bi vse obveznosti iz te odločbe še vedno veljale leto in pol, torej še v letu 2014. Agencija ugotavlja, da bi slednje predstavljalo pravno konfužno stanje, ko bi imel na konkurenčnem trgu subjekt, ki ne bi bil (več) operater s pomembno tržno močjo (v nadaljevanju: OPTM) še vedno veljavne regulatorne obveznosti. Poleg pravnih ovir za takšno rešitev, nastopijo ob predpostavki takšnega stanja tudi tehnično nerešljive težave, saj obveznosti iz regulatorne odločbe številka 38294-2/2009-7, z dne 7.8.2009, predvidevajo (poleg ostalih) tudi obveznosti enakega obravnavanja in transparentnosti, vključno z objavo zelo specifičnih splošnih pogojev, kot so zahtevani v regulatorni odločbi. Tako bi operater, ki bi na nereguliranem nekdanjem trgu 15 deloval povsem komercialno, moral hkrati delovati za določene subjekte (konkretno za operaterja Tušmobil) pod reguliranimi pogoji, kar bi lahko pomenilo neskladnost s principom enakega obravnavanja, ki bi po predlogu Tušmobila prav tako še veljal, pri tem bi moral imeti objavljeno tudi vzorčno ponudbo, pri čemer ni jasno, ali bi ta ob hkratni veljavnosti obveznosti enakega obravnavanja morala veljati tudi za ostale operaterje (ki bi do omrežja Telekoma Slovenije dostopali povsem komercialno). Enako vprašanje se postavlja tudi glede cenovnih obveznosti, ki bi jih družba Telekom Slovenije po predlogu Tušmobila ohranila. Ni namreč jasno, kaj bi se, pod tako še vedno veljavno obveznostjo enakega obravnavanja, zgodilo v primeru, če bi denimo družba Telekom Slovenije za storitev nacionalnega gostovanja operaterju, ki bi do tega dostopa prišel pod povsem komercialnimi pogoji ponudila nižje cene za enakovredno storitev, kot družbi Tušmobil, ki bi dostopala do enke storitve pod reguliranimi pogoji?

Glede na navedeno Agencija ugotavlja, da predlog družbe Tušmobil o prehodnem obdobju, ko bi moral na nereguliranem trgu operater, ki ne bi bil OPTM izpolnjevati regulatorne obveznosti iz razveljavljene regulatorne odločbe, ni mogoč in je povsem v neskladju ter nasprotju z nameni in cilji regulacije. Kot že navedeno bi slednje pomenilo *de facto* regulacijo *de jure* nereguliranega trga, kar pa ni mogoče, zato predlogu družbe Tušmobil Agencija ne more slediti. Agencija ne vidi razloga, da Tušmobil tudi v odsotnosti regulacije tudi v bodoče ne bi uspel doseči ustreznih komercialnih dogovorov za nacionalno gostovanje pri družbi Telekom Slovenije v tistih omejenih delih, kjer meni, da takšen dostop še potrebuje. Glede na to, da družba Telekom Slovenije razpolaga z ustreznimi kapacitetami in vsled dejstva, da od aprila leta 2012 družba T-2 ne uporablja nacionalnega gostovanja pri družbi Telekom

Slovenije, kar je kapacitete družbe Telekom Slovenije in komercialni interes po nujenju dostopa nacionalnega gostovanja še povečalo, je upravičeno pričakovati, da bo ustrezen komercialni dogovor med navedenima operaterjema tudi v odsotnosti regulacije mogoč. Ker na drugi strani Tušmobil storitve nacionalnega gostovanja potrebuje v vse manjšem obsegu, zaradi ustreznega povečanja pokritosti lastnega omrežja, je tudi v hipotetičnem primeru, če bi ta dostop Telekom Slovenije družbi Tušmobil zavrnil, treba ugotoviti, da so omejene kapacitete, ki jih Tušmobil od operaterja potrebuje, zaradi razvitosti njegovega lastnega omrežja majhne in bi ne predstavljale takšnega bremena, da jih ob komercialnem interesu Tušmobila ne bi mogel zagotoviti denimo Si.mobil, če bi Tušmobil še naprej (ob doseženi razvitosti lastnega omrežja) tak interes imel. S slednjim Agencija nikakor ne trdi, da bi se takšna zavrnitev s strani Telekoma Slovenije tudi dejansko zgodila, ali da je verjetna, saj glede na stanje konkurence, ki ga je v analizi ugotovila na predmetnem upoštevem trgu, upravičeno sklepa, da bo družba Telekom Slovenije zainteresirana za komercialne dogovore in ima interes na trgu nastopati s konkurenčnimi pogoji. Agencija sicer meni, da bi ob nadaljevanju dosedanjih vlaganj v lastno mobilno omrežje Tušmobil že zelo kmalu dosegel popolno neodvisnost od drugih operaterjev, oziroma je glede na stopnjo pokrivanja takšno neodvisnost že dosegel in gre pri najemanju dodatnih kapacitet zgolj za zagotavljanje še večje kakovosti zagotavljanja storitev končnim uporabnikom. Agencija pri tem pozdravlja odločitev Tušmobila, da zaradi zagotavljanja še večje kvalitete in odličnosti svojih storitev za svoje končne uporabnike najema dodatne kapacitete pri drugih operaterjih. Agencija prav tako pozdravlja in vzpodbuja souporabo infrastrukture, pri tem pa tudi nikakor ne nasprotuje tudi morebitnim odločitvam operaterjev, da na določenih geografskih delih, kjer ugotovijo, da je bolj smotrno od gradnje lastne infrastrukture v obliki baznih postaj in povezav do njih, za ta namen uporabijo nacionalno gostovanje, ali kakšno drugo obliko dostopa tudi kot dolgoročno rešitev. Pri tem pa je treba poudariti, kar je Agencija opozarjala že v ugotovitvah v analizi iz leta 2009, da za takšne oblike delnega dostopa na določenih geografskih območjih, ki temeljijo na ekonomskih podlagah, kaj je operaterju bolj smotrno (gradnja lastne bazne postaje ali dolgoročno najemanje infrastrukture – tudi v obliki nacionalnega gostovanja) regulirana oblika dostopa ni niti upravičena, niti nujna in jo Evropski regulatorni okvir ne predvideva, temveč je v tem primeru edina dopustna oblika povsem komercialni dogovor, ki je, kot je bilo v analizi dokazano, v Sloveniji mogoč.

Glede navedbe družbe Tušmobil, da Agencija izvedbe Analize ni objavila v letnem načrtu izvajanja analiz, Agencija poudarja, da je navedeni letni načrt vedno le informativne narave, saj je Agencija zavezana, poleg upoštevanja instrukijskih rokov (ki je za predmetni upoštevni trg tudi že zahteval njegovo ponovno analizo), tudi ves čas spremljati trge elektronskih komunikacij in v primeru, ko se na katerem od trgov zgodijo bistvene spremembe, ki na trg pomembno vplivajo, tak trg brez odlašanja ponovno analizirati, na kar vedno opozarja tudi Evropska komisija. Pri tem je pomembno tudi, da je Agencija že leta 2009 ob regulaciji tega trga navedla, da gre za regulacijo v prehodnem obdobju, pri čemer je rezultate regulacije napovedano pričakovala v obdobju dveh do treh let, kar se je izteklo prav v letu 2012, ko je Agencija trg ponovno analizirala. Poleg tega je Evropska komisija Agencijo že ob notifikaciji analize iz leta 2009, ki je predvidevala regulacijo predmetnega upoštevne trga, ki ga Evropska komisija od leta 2007 ne šteje več kot primerne za *ex ante* regulacijo, v svojem pismu »Pripombe na podlagi člena 7(3) Direktive 2002/21/ES«, številka SG-Greffe (2009) D/3185, z dne 4.6.2009⁶, pozvala:

»Komisija tudi poziva APEK naj pozorno spremlja razvoj na trgu in opravi nov pregled tega trga, takoj ko kateri od novih dodatnih operaterjev (zlasti Si.mobil) dejansko ponudi trajni

⁶ Dostopno na:

http://circa.europa.eu/Public/irc/info/ecctf/library?l=/slovenia/registered_notifications/si20090913&vm=detailed&sb=Title (dostop na dan 27.7.2012)

grosistični mobilni dostop in posredovanje klicev ali takoj ko drugi operaterji mobilnih omrežij niso več odvisni od pogodb o nacionalnem gostovanju in lahko svojim naročnikom zagotovijo celotno pokritost države.« (poudarek dodan)

Na podlagi zgornjih dodatnih obrazložitev Agencija zaključuje, da predlogu Tušmobila glede prehodnega obdobja osemnajst (18) mesecev, ko naj bi pogoji regulacije na upoštevem trgu po njegovi deregulaciji še veljali, ne more slediti.

- **Pripombe družbe T-2:**

Družba T-2 uvodoma navede, da se ji zdita analiza trga 15 in z njo povezana deregulacija trga v tem času povsem nepotrebni. Doda, da je v odsotnosti nadzora nad izvrševanjem veljavne regulatorne odločbe na predmetnem trgu družba Telekom Slovenije kot reguliran operater zaračunavala takšne veleprodajne in maloprodajne cene, ki so maksimizirale njene veleprodajne marže in izrivale konkurente iz maloprodajnega trga.

Agencija je že v odgovoru na pripombe Tušmobila zgoraj utemeljila, zakaj je bila ponovna analiza predmetnega upoštevne trga v obdobju, ko jo je Agencija izvedla, primerna in nujna. Kot bo Agencija navedla tudi v odgovorih na nadaljnje pripombe družbe T-2, ne drži pripomba, da Agencija ni v času trajanja regulatorne odločbe številka 38294-2/2009-7, z dne 7.8.2009, na tem upoštevem trgu ni izvajala nadzora nad njenim izvrševanjem, zaradi česar naj bi Telekom Slovenije zaračunaval takšne veleprodajne in maloprodajne cene, ki naj bi maksimizirale njegove veleprodajne marže in izrivale konkurenco. Agencija je opravila dva nadzora izvajanja cenovnih ukrepov, naloženih družbi Telekom Slovenije z regulatorno odločbo številka 38294-2/2009-7, z dne 7.8.2009. V ločenih nadzornih postopkih je ugotavljala, ali OPTM na predmetnem upoštevem trgu izpolnjuje naložene cenovne obveznosti iz citirane regulatorne odločbe, posebej za vse oblike veleprodajnega dostopa na tem veleprodajnem trgu, ki jih je družba Telekom Slovenije ponujala. Oba postopka nadzora sta v primeru vseh veleprodajnih kupcev (T-2, Tušmobil, Izimobil in Debitel) pokazala, da družba Telekom Slovenije izpolnjuje cenovno obveznost in oblikuje svoje veleprodajne cene dostopa skladno z naloženimi regulatornimi obveznostmi. Pavšalna navedba, da je družba Telekom Slovenije maksimirala svoje veleprodajne marže tako ne drži, niti je družba T-2 ne utemelji, kot navedeno, pa je Agencija to možnost v trajanju veljavnosti regulatorne odločbe preverila dvakrat in ugotovila, kot je bilo navedeno zgoraj.

V nadaljevanju družba T-2 izrazi zaskrbljenost nad tem, da analiza ne daje nobenih strateških odgovorov glede regulacije dostopa do LTE omrežja. T-2 meni, da četudi držijo ugotovitve Agencije v analizi glede odsotnosti vstopnih ovir na obstoječih tehnologijah, te ne veljajo v primeru LTE omrežij, v čemer vidijo omejevanje konkurence v prihodnje.

Glede te navedbe družbe T-2 Agencija pripominja, da namen analize predmetnega upoštevne trga ali preizkusa treh meril ni in ne more biti podajanje in postavljanje pogojev, ki so lahko zgolj predmet pogojev razpisa oziroma podelitve posameznih frekvenčnih pasov v zvezi s posameznimi tehnologijami (LTE), v kolikor se pripomba družbe T-2 nanaša na to. Agencija je v opredelitvi upoštevne trga ugotovila, da predmetni upoštevni trg ni omejen s posameznimi tehnologijami javnih mobilnih telefonskih omrežij (poglavje 5.2.2.). Nemogoče pa bi bilo, kot je možno razumeti pripombo T-2, da bi Agencija ugotovila, da je trg konkurenčen glede tehnologij druge in tretje generacije, ni pa konkurenčen glede uvajanja bodoče tehnologije LTE. V tem primeru prav tako ni znano, kateri operater bi naj bil reguliran,

saj trenutno storitve LTE v Sloveniji v zelo omejenem obsegu na Ljubljano, Brnik in Bled (v omejenih komercialnih paketih in v omejenih količinah) ponuja šele od julija 2012⁷, torej šele nekaj dni, zgolj operater Si.mobil, pri čemer storitev LTE ne ponuja v Sloveniji noben drug operater. Agencija vsekakor vidi smisel v pripombi družbe T-2, da je treba pri bodočem podeljevanju frekvenčnih kapacitet podrobno premisliti tudi različne načine skupne gradnje, souporabe infrastrukture, gostovanja in podobno, nikakor pa se ne more strinjati, da je kakorkoli mogoče v analizi tega upoštevnega trga v naprej – glede na današnjo razvitost LTE tehnologije - nalagati kateremukoli operaterju obveznosti reguliranega dostopa do LTE omrežja in storitev. T-2 prav tako žal ni v ničemer razložil, v čem vidi vstopne ovire glede LTE omrežij in prihodnje omejevanje konkurence, ki bi lahko spremenile argumentirane ugotovitve Agencije pri oceni merila visokih in stalnih vstopnih ovir, še posebej v luči dejstva, da kot omenjeno zgoraj, pogoji razpisa in podelitve frekvenčnih pasov, ki bodo namenjeni tudi za LTE, še niso znani, prav gotovo pa bodo zastavljeni tako, da ne bodo omejevali konkurence, temveč jo v največji meri vzpodbujali. V potrditev slednjemu Agencija navaja, da se je v prav zato odločila ustanoviti strokovno projektno skupino, ki pripravlja odgovore na temeljna vprašanja prihodnje rabe frekvenčnega spektra za elektronske komunikacijske storitve. Glavna naloga skupine je pripraviti strokovne podlage za nacionalno strategijo ter za razpis frekvenc za omrežja četrte generacije, ki omogočajo mobilni širokopasovni dostop, v tej skupini pa poleg strokovnjakov Agencije sodelujejo tudi operaterji in drugi mednarodni in domači strokovnjaki iz tega področja⁸. V delovno skupino so vključeni tudi strokovnjaki iz družbe T-2, zato so delo skupine in njeni cilji (kamor sodi tudi vzpostavitev takšnih pogojev, ki bo izključevali omejevanje konkurence) družbi T-2 znani, saj pri tem aktivno sodeluje.

T-2 navede, da Agencija implementacijo tehnološke nevtralnosti frekvenčnega spektra skladno z Direktivo 2009/114/ES vidi kot argument proti regulaciji upoštevne trga 15, medtem ko je bilo ugotovljeno, da slednje predstavlja v Sloveniji omejevanje konkurence v primeru T-2, ki je rezerviranost frekvenčnega spektra v pasu 2100 MHz za storitve UMTS odpravil in hkrati omogočil zagotavljanje UMTS storitev tudi na drugih frekvenčnih pasovih. T-2 vidi izkrivljanje konkurence predvsem v dejstvu, da je gradnja mobilnega omrežja v pasu 2100 MHz, po njegovih navedbah, štirikrat dražja. T-2 meni, da bi morala Agencija tako povečane stroške gradnje upoštevati v obravnavanem kriteriju »ovire za širitev«. V nadaljevanju T-2 opozori na navedbo Agencije v predmetni analizi, ki pravi, da bodo v relativno kratkem času podeljene tudi frekvence v pasu 800 MHz. V zvezi s tem pokaže nezadovoljstvo nad delom analize, kjer Agencija citira objavo v medijih, v kateri direktor Direktorata za informacijsko družbo pri Ministrstvu Republike Slovenije za izobraževanje, znanost, kulturo in šport napove strategijo ravnanja s frekvenčnim spektrom in objavo v medijih, kjer minister za izobraževanje, znanost, kulturo in šport napoveduje pospešitev vseh aktivnosti, ki so nujne za čimprejšnji razpis za podelitev frekvenc za omrežja četrte generacije. T-2 pri tem Agenciji očita, da je že sama imenovala strokovno projektno skupino, ki se ukvarja s tem vprašanjem, njeno delo pa naj bi, kot navede T-2, potekalo do začetka leta 2013. T-2 pri tem navede, da gre za pomanjkanje koordinacije regulatorja s pristojnim ministrstvom in doda, da po njegovem mnenju podelitev frekvenc v pasu 800 MHz ne bo pozitivno vplivala na stanje konkurence do naslednje analize tega trga, ki naj bi jo bila Agencija, po navedbah T-2, dolžna opraviti do sredine leta 2014. Nadalje T-2 navede, da bo zgoraj navedeno spremljalo tudi protipravno podaljšanje tistih odločb v pasu 900 MHz, ki jim

⁷ Glej: <http://www.simobil.si/sl/inside.cp2?uid=548A2DF4-3989-A640-30AC-B8F8D97F25AB&linkid=contentNews&cid=E924064C-FCC6-1248-38B4-3F064BD396A4> (dostop na dan 27.7.2012)

⁸ Glej: http://www.apek.si/sl/apek_intenzivno_pripravlja_strokovne_podlage_za_razpis_frekvenc_za_lte (dostop na dan 27.7.2012)

veljavnost poteče leta 2013 in doda, da to ne bo omogočilo izgradnje alternativnega LTE omrežja do naslednje analize predmetnega upoštevnega trga.

Glede zgornjih navedb družbe T-2 Agencija odgovarja, da omenjeno implementacijo tehnološke nevtralnosti Agencija v presoji vstopnih ovir vidi kot enega izmed več obravnavanih dejavnikov, ki nedvomno kažejo na zmanjševanje vstopnih ovir. T-2 tega dejstva niti ne zanika, temveč implementacijo tehnološke nevtralnosti naveže na lasten primer, namreč, da mu je bila, kot operaterju, ki deluje zgolj na frekvenčnem pasu 2100 MHz⁹, z liberalizacijo odvzeta konkurenčna prednost. Agencija je obravnavala implementacijo tehnološke nevtralnosti iz vidika vstopnih ovir v prvem merilu, T-2 pa se navezuje na implementacijo tehnološke nevtralnosti iz vidika, ali slednja lahko predstavlja izkrivljanje konkurence. Agencija poudarja, da je slednje predmet druge analize, ki jo je že opravila¹⁰ ter dela že zgoraj omenjene strokovno projektne skupine, ki pripravlja odgovore na temeljna vprašanja učinkovite rabe frekvenčnega spektra za elektronske komunikacijske storitve, ne more pa biti predmet predmetne analize upoštevnega trga, ali pripeljati do drugačnih zaključkov v tej analizi upoštevnega trga.

Glede pripombe družbe T-2, ki jo izrazi v zvezi s podeljevanjem pasu 800 MHz, ker T-2 zaradi izjav direktorja Direktorata za informacijsko družbo in dejstva, da je Agencija ustanovila strokovno skupino, ki pripravlja odgovore na temeljnima vprašanja prihodnje rabe frekvenčnega spektra za elektronske komunikacijske storitve za namene bližajočih se razpisov, Agencija ne vidi nikakršne neusklajenosti, ki jo T-2 očita. Prav tako Agencija ne vidi argumenta v navedbi T-2, da prihodnja podelitev frekvenc v pasu 800 MHz ne zmanjšuje morebitnih vstopnih ovir, saj jasno kaže na relativno hitro bodočo razpoložljivost novega frekvenčnega spektra in kapacitet, ki so glede frekvenc običajno ena glavnih vstopnih ovir zaradi njihove zasedenosti. Glede navedb T-2, da bo zgoraj navedeno spremljalo tudi protipravno podaljšanje tistih odločb v pasu 900 MHz, ki jim veljavnost poteče leta 2013 Agencija takšnim navedbam ostro nasprotuje, saj nima namena na noben način protipravno podaljšati katerikoli odločb o dodelitvi radijskih frekvenc, temveč bodo tudi njena tozadevna dejanja zakonita, kar pomeni, da bo v zvezi z ravnanjem s frekvenčnim spektrom v celoti in ves čas ravnala skladno in izključno z določbami ZEKom.

Družba T-2 v zvezi z delom analize, ki v obravnavi prvega od treh kriterijev ugotavlja, da trenutno veljavni 7. člen ZEKom in predlog njegove spremembe (v predlogu ZEKom-1) omogoča skupne investicije v infrastrukturo pri gradnji omrežij navede, da 7. člen ZEKom in njegov predlog spremembe nalagata te obveznosti prav novim vstopnikom, ne pa tudi nekdanjemu monopolistu, kot zapiše T-2, ki nadaljuje, da ta člen ZEKom konkurenco le zavira in je ne vzpostavlja. T-2 nadaljuje, da bi v primeru, če bi bili komercialni dogovori za nove vstopnike tako enostavni, kot v analizi ugotavlja Agencija, bi lahko večji operaterji lažje dosegli dogovor s šibkejšimi novimi vstopniki o skupnih investicijah v infrastrukturo na povsem komercialni osnovi, brez sklicevanja na določbe ZEKom in bi bila tako takšna določba v ZEKom odveč.

⁹ V tem delu Agencija zgolj informativno napotuje tudi na poglavje 6.1.1.1. predmetne analize, kjer navaja že ves čas proste kapacitete v frekvenčnem pasu 1800 MHz (glej tudi odgovore na pripombe družbi Telekom Slovenije v tem dokumentu), za katere do sedaj družba T-2 ni izrazila interesa in bi lahko ob souporabi frekvenc na pasu 2100 MHz tej družbi pocenile in olajšale izgradnjo lastnega omrežja.

¹⁰ Glej: http://www.apek.si/sl/analiza_izkrivljanja_konkurence in http://www.apek.si/sl/odgovor_na_mnenja_in_pripombe_zainteresirane_javnosti_na_analizo_izkrivljanja_konkurence_zaradi_liberalizacije_uporabe_900_mhz_frekvencnega_pasu

Agencija glede zgornje pripombe opozarja T-2, da določbe 7. člena ZEKom nikakor ne omejujejo obveznosti le na nove vstopnike, temveč veljajo za vse subjekte enako. 7. člen ZEKom je zapisan jasno in iz njega nikjer ne izhaja, da bi tovrstne obveznosti omejeval zgolj na nove vstopnike in kakorkoli zaviral konkurenco. Določila 7. člena ZEKom pomenijo neposreden prenos Regulatornega okvira Evropske Unije v slovensko sektorsko zakonodajo in so namenjena prav zagotavljanju in vzpostavljanju učinkovite konkurence, zato je nemogoče slediti pripombi, da bodisi ZEKom, bodisi Regulatorni okvir Evropske Unije konkurenco le zavirata in je ne vzpostavljata. Še posebej pridejo določila 7. člena ZEKom do izraza v primeru mobilnih omrežij, kjer se tovrstna omrežja ves čas gradijo ter nadgrajujejo in niso statična, saj takšno gradnjo in nadgradnjo zahteva tako večanje kapacitet, kot tudi vpeljevanje novih tehnologij. Agencija zato upa, da se bo T-2 zavedel možnosti, ki jih 7. člen ZEKom operaterjem (tudi T-2) nudi in se bo v bodoče v čim večji meri posluževal možnosti skupne izgradnje in soinvesticij na posameznih lokacijah, s čimer bo lahko bistveno povečal kapacitete lastnega omrežja, ki so ostale v obdobju med obema analizama na isti vrednosti (35%), ne da bi bil pri tem na vseh lokacijah povsem sam udeležen pri gradnji, kar mu bo olajšalo tako finančno breme, kakor tudi breme birokratskih obveznosti, kot so pridobivanje ustreznih dovoljenj in podobno. Agencija zato ne more sprejeti niti argumenta, da so njene ugotovitve o stanju konkurence lahko ovržene s samim obstojem 7. člena, ker da obstoj slednjega v ZEKom ne bi bil potreben, če bi trditve Agencije držale. Agencija meni, da gre v primeru te pripombe družbe T-2 za primer *reductio ad absurdum*, ki ne vzdrži presoje. Potemtakem bi morali biti za *ex ante* regulacijo primerno vse, kar na kakršenkoli način ureja katerakoli zakonodaja, saj bi sicer v okoliščinah, kjer *ex ante* urejanje ne bi bilo nujno, ne bila potrebna niti zakonodaja sama. Glede na navedeno Agencija pripombe družbe T-2 ne more sprejeti.

Nadalje družba T-2 Agencijo opozori na nerazumevanje koncepta »prevladujočega položaja«, kar je po mnenju T-2 zaskrbljujoče. Slednje potrdi z argumentom, da dejstvo, da je nekaj mogoče kupiti drugje in da je bila neka transakcija tudi dejansko izvršena, ne kaže na učinkovito konkurenco. T-2 v nadaljevanju Agencijo poduči, da pomembna tržna moč oziroma prevladujoči položaj nista enaka monopolu, temveč da je bistveno, da se lahko operater s pomembno tržno močjo obnaša neodvisno od drugih, ne pa dejstvo, da storitve ponuja še kdo drug. T-2 opozori, da Agencija tega vprašanja sploh ni obravnavala, čeprav je, po navedbah T-2, očitno, da se je lahko Telekom Slovenije odpovedal prihodkom iz naslova gostovanja T-2 prav zato, ker je pričakoval, da bo kot dominanten operater ta izpad pokril na maloprodajnem trgu.

Agencija je v 2. poglavju analize, ki nosi naslov »Pravna podlaga za analizo upoštevnega trga« natančno navedla postopek analize, ki poteka v treh korakih, ki jih je podrobno opisala. Branje tega poglavja natančno razloži med drugim tudi ločnico med preizkusom treh meril in oceno pomembne tržne moči. Kot je Agencija večkrat navedla tudi na drugih mestih v analizi, je v s preizkusom treh meril najprej treba ugotoviti, ali je posamezni predmetni upoštevni trg sploh primeren za predhodno (*ex ante*) regulacijo, ali ne. Če preizkus treh kumulativnih meril, pokaže, da katerokoli od treh meril ni izpolnjeno, takšen upoštevni trg ne sme biti predmet predhodne (*ex ante*) regulacije, torej se v nadaljevanju zanj ne more opravljati ocena pomembne tržne moči posameznega operaterja. Očitek družbe T-2 Agenciji, da ne razume koncepta »prevladujočega položaja« je zato zgrešen in izhaja bodisi iz nenatančnega branja analize, bodisi iz T-2jevega nerazumevanja trostopenjskaga procesa v postopku določitve OPTM, kot ga predvideva Regulatorni okvir Evropske unije in ZEKom. Glede na navedeno so nadaljnje navedbe družbe T-2 v zvezi s tem nerelevantne. Ne glede na to Agencija poudarja, da v okviru treh meril, ki so bila preizkušana, dejstvo, da »je nekaj mogoče kupiti drugje in da je bila neka transakcija tudi dejansko izvršena« vsekakor predstavlja izjemno pomembno okoliščino in ima izjemno pomemben vpliv na presojo, ali se nek trg nagiba k

učinkoviti konkurenci. Prav argument T-2, da se je Telekom Slovenije s preходом T-2 k Si.mobilu odpovedal delu prihodkov, kar naj bi kazalo na njegov prevladujoč položaj na tem trgu, je treba pravilno razumeti ravno obratno. Prehod T-2 od Telekoma Slovenije h konkurenčnemu veleprodajnemu ponudniku, Si.mobilu, kaže, da se Telekom Slovenije na obravnavanem veleprodajnem trgu nikakor ne more obnašati neodvisno od drugih, ne glede komercialnih, ne glede drugih pogojev, saj je lahko v primeru nezadovoljive veleprodajne ponudbe »kaznovan« s preходом veleprodajnih odjemalcev drugam. Slednje kaže na pomembno izravnalno kupno moč, ki jo imajo nasproti vsem veleprodajnim ponudnikom njihovi veleprodajni odjemalci, posledično pa v celoti potrjuje ugotovitve Agencije.

T-2 ponovno opozori na odsotnost nadzora nad škarjami cen, ki so z še veljavno regulatorno odločbo na predmetnem upoštevni trgu, po navedbah T-2, prepovedane. Agenciji očita, da nadzora ni opravil, čeprav razpolaga s študijo, ki kaže na obstoj škarij cen, Agencija pa po navedbah T-2 tudi ni preverila, ali se je stanje cen na maloprodajnem trgu kakorkoli spremenilo in navede, da je tržni delež družbe Telekom Slovenije skozi čas pretežno nespremenjen, zaradi česar po mnenju T-2 ne moremo govoriti o kvalitativni spremembi na maloprodajnem trgu v času od zadnje analize.

Agencija je že v prvem odgovoru na pripombo T-2 pojasnila, da je v zvezi s cenovnimi obveznostmi po regulatorni odločbi št. 38294-2/2009-7, z dne 7.8.2009, v dveh ločenih postopkih preverjala izpolnjevanje obveznosti oblikovanja veleprodajnih cen govornih klicev in SMS sporočil po metodi prepovedi škarij cen in ostalih cen storitev, nujnih za veleprodajni dostop po metodi stroškovnih cen. V obeh nadzorih je Agencija preverjala, ali OPTM Telekom Slovenije izpolnjuje regulatorne obveznosti v primeru vsakega veleprodajnega povpraševalca (T-2, Tušmobil, Izimobi, Debitel) posebej in izračunala, da omenjeni OPTM te obveznosti spoštuje. Nadaljnje pripombe družbe T-2 sicer kažejo, da se očitek Agenciji navezuje bolj na preverjanje maloprodajnih in ne veleprodajnih cen Telekoma Slovenije. Agencija v zvezi s tem poudarja, da je spremljanje maloprodajnih trgov prav tako ena izmed aktivnosti, ki jih izvaja, ko razmere na trgu pokažejo, da je zahteva po tem posebej izražena. Ne glede na to pa opozarja, da predmetni upoštevni trg, ki je predmet analize in javne razprave ni trg maloprodajnih storitev, temveč je veleprodajni trg. Pri tem je pomembno, da je družba Telekom Slovenije OPTM na veleprodajnem trgu in ne maloprodajnem trgu posredovanja klicev. Agencija ni določila maloprodajnega upoštevnega trga storitev mobilne telefonije, prav tako takega trga ni mogoče najti v Splošnem aktu, ki je skladen s Priporočilom Evropske komisije o upoštevni trgih, ki naj bodo predmet predhodne (*ex ante*) regulacije iz leta 2007. Slednje pomeni, da prvenstveno za konkurenco na maloprodajnih trgih skrbi Urad za varstvo konkurence, lot *ex post* regulator, ki je tozadevno tudi že vzpostavil prakso interveniranja, ko se je to izkazalo za nujno, tudi ob ustrezni strokovni pomoči Agencije. Navedeno kaže na to, da *ex post* regulacija zmore in tudi primerno ukrepa v primerih, ko je to nujno. V zvezi s tem Agencija poudarja, da se zaveda pomembnosti vpliva veleprodajnih obveznosti na povezane maloprodajne trge, tudi v primeru obravnavanega trga. Prav zato je v letih 2008 in 2009 vložila velike napore v to, da je predmetni trg ostal (tudi cenovno) reguliran. V času od zadnje analize in obveznosti, ki so za OPTM veljale, se je na predmetnem upoštevni trgu vzpostavila konkurenca, ki na veleprodaji odjemalcem omogoča izbiro, tako po tehnični, kot seveda tudi ekonomski plati. Takšna neprisiljena konkurenca lahko rezultira v bistveno boljših komercialnih ponudbah, kot bi bile mogoče, če bi bil reguliran zgolj en od več ponudnikov na predmetnem veleprodajnem trgu. Takšne ustrežnejše veleprodajne ponudbe pa se lahko pozitivno odrazijo na povezanih maloprodajnih trgih in pozitivno vplivajo na povečanje zdrave konkurence tudi na tem področju. Agencija bo še naprej bdela tudi nad dogajanjem na maloprodajnih trgih in po potrebi ukrepala. Pri tem pa poudarja, da je treba takšno intervencijo *ex ante* regulatorja vedno hraniti kot skrajni ukrep. Prav tako ne drži navedba, da ostaja tržni delež družbe

Telekom Slovenije skoraj nespremenjen. Kot je Agencija dokazala v analizi, tržni delež uporabnikov na maloprodaji ves čas pada, padec v merjenem obdobju nikakor ni zanemarljiv in po ničemer ni mogoče sklepati, da se bo trend prerazporejanja tržnih deležev v prihodnje ustavil. Bistvene spremembe navedenega tržnega deleža na maloprodaji kaže tudi družba Tušmobil, Si.mobil in ne nazadnje tudi T-2, ki je v odsotnosti znatnih tržnih aktivnosti ali vlaganj v lastno omrežno infrastrukturo svoj tržni delež od vstopa na trg ves čas povečevala. Ne glede na navedeno pa Agencija ugotavlja, da vztrajanje na *ex ante* regulaciji predmetnega veleprodajnega trga zgolj iz razlogov na maloprodajnih trgih, ki jih navaja T-2, nikakor ni upravičeno, niti na same razloge, ki jih navede T-2 ne more neposredno vplivati. Na predmetnem veleprodajnem trgu je namreč pomembno, da se povpraševalcem po veleprodajnih storitvah dostopa ni treba bati, da bi ostali brez storitev in da se jim ni treba bati, da si ne veleprodajnem trgu pri enem izmed ponudnikov ne bi mogli zagotoviti ustrezne veleprodajne (cenovne) ponudbe. To dejstvo je za razvoj maloprodajnega trga najpomembnejše, saj zagotavlja osnovni predpogoj, da je na veleprodajnem nivoju poskrbljeno, da bo na maloprodaji delovalo zadostno število kvalitetnih ponudnikov, ki bodo lahko oblikovali ustrezne in pestre maloprodajne ponudbe končnim uporabnikom. Ni pa namen *ex ante* regulacije tega veleprodajnega trga regulacija maloprodajnih cen določenega operaterja. Agencija pri tem poudarja, da si ne moremo domišljati, da bi lahko *ex ante* regulacija predmetnega veleprodajnega trga, za katerega se je sicer izkazalo, da ne izpolnjuje pogojev za predhodno urejanje, reševala vse morebitne težave na maloprodajnih trgih, še posebej tiste, ki so predmet spoštovanja pozitivne konkurenčne zakonodaje (ZPOMK, ki ni v neposredni domeni Agencije), temveč meni, da specifične težave na maloprodajnih trgih, ki se lahko pojavijo, zahtevajo ločeno obravnavo, skozi vzvode, ki so za to primerni, ne pa skozi urejanje upoštevne trga, ki za to ni primeren, saj slednje pozitivnih učinkov ne bi prineslo.

Glede ugotovitev Agencije v zvezi s tretjim merilom T-2 pripomni, da konkurenčno pravo ne bo zadostovalo za sanacijo razmer na trgu, kar podkrepi z navedbo o dolgotrajnem postopku Urada za varstvo konkurence v primeru maloprodajnega paketa Telekoma Slovenije Itak Džabest, ki se je, po navedbah T-2 zaključil šele leta po uvedbi spornega paketa.

Agencija je v analizi v poglavjih 3.3. in 6.3. natančno navedla in podrobno obrazložila, zakaj upravičeno meni, da bo lahko konkurenčno pravo in *ex post* regulacija povsem zadostno odgovorila na morebitne zahteve po intervenciji na predmetnem upoštevne trgu. Agencija prav tako ne deli mnenja, da je mogoče v primeru nujnosti po *ex post* intervenciji Urad za varstvo konkurence na predmetnem veleprodajnem upoštevne trgu pričakovati dolgotrajnost postopkov, saj lahko v takšnem primeru deležniki na trgu in *ex post* regulator računajo na vso strokovno pomoč Agencije, ki bi vsekakor poleg strokovnega prispevka pomenila tudi obravnavo, ki ne bi trajala dlje, kot je za ugotovitev stanja in okoliščin ter odločitev v posameznem primeru nujno. Pri tem je pomembno navesti, da imata Agencija in Urad za varstvo konkurence za takšne namene sprejet tudi medsebojni protokol, ki jima takšno sodelovanje omogoča in ga podrobneje definira. Agencija pri tem ponovno poudarja, da razmere na upoštevne trgu, kot jih je v analizi ugotovila in dokazala, nikakor ne opravičujejo *ex ante* regulacije iz razlogov, kot jih navaja T-2. Po tej analogiji bi morali zaradi pavšalno očitane dolgotrajnosti postopkov pred Uradom za varstvo konkurence *ex ante* urejati vse produktne in storitvene trge (ne zgolj na trgih elektronskih komunikacij), čeprav za to ne bi bilo nobenih drugih razlogov, razen domnevne dolgotrajnosti vodenja postopkov pred omenjenim uradom. Kot je Agencija že navedla, je pomemben argument, ki ovrže skrb T-2 pred omejitvami *ex post* regulatorja ta, da bo v primeru potrebe po dejanski intervenciji *ex post* regulatorja slednjemu v primeru strokovnih potreb nudila vso strokovno podporo, kar pomeni, da je izražena domneva po dolgotrajnosti postopkov odveč.

T-2 glede na vse svoje navedbe predlaga, da naj Agencija predmetno analizo umakne iz javne obravnave, dokler se ne uspe ustrezno posvetiti povezanim, a po mnenju T-2, bistveno bolj relevantnim vprašanjem skupne uporabe bodočih LTE omrežij, s čimer bi Agencija po mnenju T-2 pokazala, da so ji tehnološki razvoj in koristi slovenskih uporabnikov pomembnejši od parcialnih interesov Telekom Slovenije.

Agencija predlogu T-2, naj predmetno analizo umakne iz javne obravnave, v odsotnosti ustreznih argumentov T-2 za takšno potezo, ne more slediti. Agencija se strinja, da je širše vprašanje bodočega ravnanja s frekvenčnim spektrom, kot omejeno naravno dobrino, še posebej v luči bodočega razvoja LTE omrežij in podelitve frekvenc, zelo pomembno. Prav iz tega razloga je ustanovila že prej omenjeno strokovno projektno skupino internih in zunanjih strokovnjakov, ki se ukvarja s pripravo odgovorov na temeljna vprašanja prihodnje rabe frekvenčnega spektra za elektronske komunikacijske storitve in katere glavna naloga je pripraviti strokovne podlage za nacionalno strategijo ter za podelitev frekvenc. Kot je Agencija že navedla, v tej skupini poleg strokovnjakov Agencije sodelujejo tudi operaterji in drugi mednarodni in domači strokovnjaki iz tega področja, med njimi tudi strokovnjaki iz družbe T-2. Pri svojem delu se bo delovna skupina med drugim vsekakor ukvarjala tudi z vprašanjem morebitne skupne uporabe bodočih LTE omrežij in načinov, na katere bi bila takšna morebitna skupna uporaba najbolj smotrna. Agencija meni, da tudi v tem delu s svojim načinom delovanja jasno kaže, da v ničemer ne zastopa parcialnih interesov nobenega od operaterjev, temveč vseskozi deluje v dobro razvoja trga in koristi končnih uporabnikov. Na neutemeljenost tega pavšalnega očitka družbe T-2 ozastopanju parcialnih interesov kaže prav dejstvo, da je Agencija regulirala zadevni upoštevni trg tudi po tem, ko je bil slednji umaknjen iz Priporočila Evropske komisije o upoštevni trgih iz leta 2007 in s tem poskrbela, da so operaterji, med njimi tudi T-2, sploh lahko dosegli takšne razmere na predmetnem upoštevni trgu, ko lahko veleprodajne storitve dostopa nabavljajo pod konkurenčnimi pogoji pri več kot enem veleprodajnem ponudniku. Agencija poudarja, da opravljene analize nikakor ne moremo vezati na druga, nikakor manj pomembna vprašanja, ki pa vendarle zahtevajo ločen pristop in obravnavo, saj bi slednje na trgu ustvarjalo težko popravljivo škodo, v ničemer pa vztrajanje pri nesorazmernih *ex ante* ukrepih razvoju trga ne bi prispevalo.

- **Pripombe družbe Telekom Slovenije:**

Družba Telekom Slovenije izrazi strinjanje z ugotovitvami Agencije, da predmetni upoštevni trg ni več primeren za predhodno (ex ante) regulacijo. V nadaljevanju navede, da bi morala Agencija glede na zakonsko predvidene intervale izvedb analiz in tudi glede na razvoj predmetnega upoštevnega trga predmetno analizo z enakimi zaključki izvesti že najmanj eno leto prej. Telekom Slovenije navede, da je bil zaradi tega pred konkurenti, zaradi veljavnih regulatornih obveznosti, v slabšem položaju.

Agencija poudarja, da je rok, ki ga daje ZEKom, instrukcijski. Agencija se pri rokih za izvedbo analize drži načela, da upoštevne trge analizira bodisi znotraj instrukcijskih rokov, bodisi, ko se na upoštevni trgu zgodijo bistvene spremembe. Slednje so se zgodile prav pred, oziroma v obdobju analize predmetnega upoštevnega trga. Agencija izraža dvom, da bi bilo mogoče pri izvedbi preizkusa treh meril pred enim letom ali še prej priti do enakih ugotovitev, kot jih je pokazal preizkus treh meril v sedanjem času, po tem, ko je bil predmetni veleprodajni trg deležen v analizi navedenih sprememb, ki so bistveno vplivale na rezultat, zato tudi ne zdrži ocena Telekom Slovenije, da je bil pred konkurenti kakorkoli v slabšem

položaju, zaradi obveznosti transparentnosti, ki jo je moral izpolnjevati. Z bistvenimi spremembami na veleprodajnem trgu ima Agencija v mislih predvsem odprtje trga v smislu novih operaterjev, ki so na predmetnem veleprodajnem trgu pričeli ponujati zadevne veleprodajne storitve, kar se je zgodilo šele leta 2012, pa tudi z razvojem mobilnih omrežij kasnejših vstopnikov (predvsem Tušmobila). Obdobje ponovnega preizkusa treh meril prav tako ustreza priporočilom Evropske komisije, ki jih je ta izrekla v Pripombah na podlagi člena 7(3) Direktive 2002/21/ES v dopisu številka SG-Greffe (2009) D/3185, z dne 4.6.2009, ob notifikaciji analize predmetnega upoštevnega trga leta 2009¹¹. V navedenem dopisu je Evropska komisija na strani 7 Agencijo pozvala:

»Komisija tudi poziva APEK naj pozorno spremlja razvoj na trgu in opravi nov pregled tega trga, takoj ko kateri od novih dodatnih operaterjev (zlasti Si.mobil) dejansko ponudi trajni grosistični mobilni dostop in posredovanje klicev ali takoj ko drugi operaterji mobilnih omrežij niso več odvisni od pogodb o nacionalnem gostovanju in lahko svojim naročnikom zagotovijo celotno pokritost države.« (poudarek dodan)

V nadaljevanju poda družba Telekom Slovenije pripombo na opozorila Urada za varstvo konkurence v točki 3.3. predmetne analize (v sklopu obravnave tretjega merila) in poudari, da je njegov maloprodajni tržni delež primerljiv s tržnimi deleži vodilnih operaterjev v primerljivih članicah EU, kot so Norveška, Nizozemska, Luksemburg, Malta, Slovaška, Ciper, Grčija, Bolgarija.

Agencija je na pripombe Urada za varstvo konkurence, tudi na to, ki jo komentira družba Telekom Slovenije, že odgovorila v poglavju analize 3.3. in 6.3. Ker v tem delu družba Telekom Slovenije zgolj dodaja svoje mnenje na pripombe Urada za varstvo konkurence in ne na stališča Agencije, Agencija v tem delu ne daje dodatnih pripomb ali obrazložitvev k tem, ki jih je zapisala že v sami analizi, ali v odgovorih na pripombe družbama T-2 in Si.mobil v tem dokumentu.

V zvezi s točko 6.1.1.1. družba Telekom Slovenije opozori na tipkarski lapsus Agencije v analizi pri navedbi prostih kapacitet v frekvenčnem pasu 1800 MHz, kjer Agencija navaja, da je v Republiki Sloveniji na voljo še 2x10 MHz (RDD) in 5 MHz (TDD) frekvenčnega prostora za opravljanje storitev UMTS. Telekom Slovenije meni, da gre za napako in bi moralo biti namesto RDD zapisano FDD ter predlaga, da ta del Agencija dopolni.

V zvezi s to pripombo Agencija ugotavlja, da je domneva Telekoma Slovenije o nenamerni tipkarski napaki Agencije pravilna in je hotela Agencija namesto »(RDD)« zapisati »(TDD)«, kot je pravilno. V izogib nejasnostim, Agencija na tem mestu navaja, da je v delu dokumenta (poglavje 6.1.1.1.), kjer se je zgodila tipkarska napaka, stanje prostih frekvenčnih kapacitet naslednje:

- v pasu od 1900-1920/2010-2025 MHz = 5 MHz (TDD) in
- v pasu od 1920-1980/2110-2170 MHz = 10 MHz (FDD).

Preostanek frekvenc (39 MHz) pa je prostih v pasu 1710-1782/1805-1880 MHz.

¹¹ Dostopno na:

http://circa.europa.eu/Public/irc/info/ecctf/library?l=/slovenia/registered_notifications/si20090913&vm=detailed&sb=Title (dostop na dan 26.7.2012)

Da gre za nenameren lapsus je razvidno že iz same analize, saj v naslednjem (četrtem) odstavku poglavja 6.1.1.1. analize, Agencija tudi opozori na določbe Direktive 2009/114/ES, ki uvaja tehnološko nevtralnost, v petem odstavku istega poglavja pa tudi o dopolnitvah odločb imetnikom odločb o dodelitvi radijskih frekvenc ter Načrt uporabe radijskih frekvenc (NURF).

Agencija meni, da navedeno pojasnilo glede manjše tipkarske napake na tem mestu zadošča in da je kljub slednji iz analize razvidno, v katerem frekvenčnem pasu so na voljo kolikšne proste kapacitete.

Drugih pripomb družba Telekom Slovenije ni posredovala.

- **Pripombe družbe Si.mobil:**

Iz pripomb na analizo, prejetih s strani družbe Si.mobil izhaja, da se ne strinja z ugotovitvami preizkusa treh meril Agencije, prav tako pa družba Si.mobil poda nekaj metodoloških pomislekov glede analize. Zadnje se nanaša predvsem na zbiranje podatkov glede pokritosti mobilnih omrežij posameznih mobilnih operaterjev. Si.mobil meni, da nivo signala -110 dBm ni ustrezen za vse tehnologije in da ne predstavlja vrednosti, ki bi še omogočala komunikacijo. Opozori tudi na neprimerljivost podatkov o pokritosti iz leta 2012 s tistimi, ki so bili zbrani za analizo istega upoštevne trga leta 2009. Nadalje Si.mobil meni, da niso vsi operaterji poročali pokritosti glede na zahtevane vrednosti (-110 dBm) in doda, da bi bile v tem primeru vrednosti glede pokritosti med Si.mobilom in Telekomom Slovenije bistveno bolj izenačene. V zvezi s tem Si.mobil podvomi, da je Tušmobil pri poročanju o pokritosti podal podatke zgolj o pokritosti s svojim omrežjem in meni, da obstaja precejšnja verjetnost, da je pri poročanju upošteval tudi pokritost z vključenim nacionalnim gostovanjem, krivda za to pa naj bi bila v nejasnosti vprašalnika. Si.mobil zapiše, da se poročani podatki bistveno razlikujejo od vseh javno dostopnih podatkov o pokritostih posameznih operaterjev ter od njihovih predpostavk. V nadaljevanju Si.mobil izpostavi, da je bistveno bolj pomemben kriterij od same pokritosti kapaciteta omrežja in navede primer velikega operaterja, ki se mu tržni delež zmanjšuje, kar posledično pomeni, da tak operater nima težav s kapacitetami, saj je imel omrežje razširjeno primerno nekdanjemu večjemu številu uporabnikov. Si.mobil nadaljuje, da je ravno obratno pri alternativnem (manjšem) operaterju, ki se mu zvišuje tržni delež in je soočen z dodatnimi vlaganji v povečevanje kapacitet omrežja, glede na načrt rasti. Si.mobil pozove Agencijo, naj v okviru ponovne analize upošteva »indoor coverage«, kar je po njegovem mnenju bolj pomembno, Agencija naj določi novo jakost signala in nato tako opravi primerjavo med operaterji. Si.mobil oceni, da zgoraj navedeno predstavlja metodološke pomanjkljivosti, ki terjajo od Agencije ponovitev analize. Za primer navede pokritost HSPA+, kjer Telekom Slovenije s 53,57% pokritostjo ozemlja pokriva 90,22% prebivalstva, Si.mobil pa s 65,90% pokritostjo ozemlja »le« 90,57% prebivalstva. Dodatno opozori na pripombo Urada za varstvo konkurence, da ni pomembno zgolj število operaterjev, ki dostop na veleprodajnem trgu ponujajo, temveč tudi, ali bi ti operaterji lahko ponujali tak dostop pod enakovrednimi pogoji, če bi dostop zavrnil Telekom Slovenije. Si.mobil doda, da bi morali imeti za kaj takega drugi operaterji na voljo prostih kapacitet ranga 50.000 do 150.000 uporabnikov. Navede, da ponudnika storitev Izimobil in Debitel za svoje delovanje rabita vse omrežne elemente, dostop T-2 pri družbi Si.mobil pa predstavlja zgolj dejstvo, da lahko Si.mobil absorbira manjše število uporabnikov.

Glede zgornjih pripomb družbe Si.mobil ugotavlja, da te v prvem delu sovpadajo s pripombami družbe Tušmobil, zato glede njih napotuje na del dokumenta, kjer je svoje

obrazložitve podala omenjeni družbi. Dodatno pa Agencija podaja odgovore na Si.mobilove pripombe, da naj bi družba Tušmobil k pokritosti štela tudi pokritost družbe Telekom Slovenije, pri kateri uporablja nacionalno gostovanje. Tušmobil je podajal glede pokritosti zgolj podatke za lastno omrežje, kar je razvidno tudi iz dejstva, da so odstotki pokritosti glede različnih tehnologij (npr. UMTS, HSDPA, HSUPA, HSPA+) bistveno drugačni od pokritosti družbe Telekom Slovenije. Poleg tega so bili tudi vprašalniki glede pokritosti, ki so bili poslani mobilnim infrastrukturnim operaterjem povsem jasni, preprosti in nedvoumni ter so od njih v enostavni tabeli zahtevali zgolj podatke o pokritosti lastnih omrežij. Glede pripombe družbe Si.mobil, da bi morala Agencija raje kot pokritost, preverjati kapacitete omrežja, Agencija odgovarja, da so za namen analize podatki o pokritosti dovolj povedni ob dejstvu, da sta, poleg Telekoma Slovenije, za katerega je bilo že v prejšnji analizi ugotovljeno, da razpolaga z zadostnimi kapacitetami za nudenje dostopa, dva infrastrukturna operaterja (Si.mobil in Tušmobil) samostojno ponudila dostop. Kot je bilo v analizi navedeno v poglavju 6.2.3., družba Tušmobil sama sploh ne dvomi v zadostnost lastnih kapacitet lastnega mobilnega omrežja, oziroma ne vidi težav glede njihove ustrezne nadgradnje v primeru povpraševanja po dostopu: »/.../ Tudi iz Tušmobila so odgovorili, da so morebitni pogovori poslovna skrivnost, dodali pa so, da je njihovo omrežje odprto za vse zainteresirane navidezne operaterje.«¹² Tudi glede na to, da v zagotavljanje zadostnih kapacitet ne dvomi Tušmobil, kot tretji vstopnik, je Agencija prepričana, da bi bila še naprej tudi družba Si.mobil, ki svoje mobilno omrežje sama označuje kot največje in najkvalitetnejše 3G omrežje¹³ v Sloveniji, sposobna zagotoviti ustrezne dodatne kapacitete tudi za dodatnih, približno 50.000 do 150.000 uporabnikov, ki jih družba Si.mobil omenja, tudi ob sprotnem povečevanju baze lastnih končnih uporabnikov, če bi bil izražen tak interes. Dejstvo je, da ima Si.mobil s hkratnim preходом približno 50.000 do 150.000 uporabnikov v mislih hkraten in takojšen prehod enega ali kar obeh ponudnikov storitev (Izimobil in Debitel) k novemu ponudniku veleprodajnih storitev. Takšen prehod je relativno malo verjeten, še posebej od ugotovitvi, ki jo navede Si.mobil, da družba Telekom Slovenije ob konstantnem padanju maloprodajnih tržnih deležev lastnih končnih uporabnikov razpolaga s prostimi kapacitetami, poleg tega pa od aprila 2012 njenih veleprodajnih storitev dostopa ne uporablja niti družba T-2, ki tudi nima povsem neznatnega števila končnih uporabnikov v primerjavi s številkami, ki jih kot primer navaja Si.mobil, pri tem pa Si.mobil očitno ni imel težav s kapacitetami (posebej v bolj zahtevnem radijskem delu, kjer je kapacitete težje zagotavljati, kot v jedrnem), ki jih družbi T-2 nudi. Glede na navedeno je realno pričakovati, da bo imela družba Telekom Slovenije velik interes svoje kapacitete ustrezno tržiti na veleprodajnem trgu, kar pomeni, da je strah, da bi se na trgu hkrati in nepričakovano pojavil pritisk kar dveh ponudnikov storitev (Izimobila in Debitela) na družbo Si.mobil in Tušmobil za veleprodajni dostop, malo verjeten. Slednje bi namreč pomenilo, da bi se družba Telekom Slovenije na konkurenčnem veleprodajnem predmetnem trgu v celoti zaprla in povsem odrekla prihodkom od vseh povpraševalcev storitev in vzdrževala (drage) presežke kapacitet, kar je na konkurenčnih trgih povsem v nasprotju s poslovno prakso. Tudi, če bi hipotetično sprejeli takšno domnevo, je dejstvo, da se takšni prehodi ne izvajajo čez noč. V primeru, da bi kateri od veleprodajnih konkurentov Telekoma Slovenije, Si.mobil, ali Tušmobil, sklenil dogovor z enim ali obema ponudnikoma storitev, bi imel ob tem zelo velik komercialni interes in dovolj časa, da bi svoje omrežje glede zahtevanih kapacitet ustrezno prilagodil, v kolikor mu obstoječe kapacitete ne bi zadoščale. Glede Si.mobilove pripombe, da pri pokritosti HSPA+ Telekom Slovenije s 53,57% pokritostjo ozemlja pokriva 90,22% prebivalstva, Si.mobil pa s 65,90% pokritostjo ozemlja »le« 90,57% prebivalstva, Agencija odgovarja, da pri podatkih o pokritosti od

¹² Glej: <http://www.delo.si/gospodarstvo/podjetja/telemach-snuje-vstop-v-mobilno-telefonijo.html>, dostop na dan 30.5.2012. Označil in podčrtal avtor.

¹³ Glej: <http://www.simobil.si/sl/inside.cp2?cid=DA6BA905-61A1-BD26-F92C-2C0C4F505269&linkid=content> in <http://www.simobil.si/sl/inside.cp2?cid=60994FFD-BA35-04FA-F465-F61C1BE9A3F7&linkid=content>, dostop na dan 29.7.2012.

operaterjev ni zahtevala podatkov, kje se lokacije njihovih baznih postaj nahajajo in kolikšen del prebivalstva pokriva posamezna bazna postaja na posamezni lokaciji ter kakšna je na posameznem geografskem področju poseljenost. Navedene razlike med pokritostjo ozemlja in prebivalstva običajno v največji meri izhajajo prav iz lokacij prisotnosti baznih postaj in poseljenosti na tem delu, pa tudi iz ostalih konfiguracij posameznega omrežja. Agencija ugotavlja, da glede na navedeno ne more slediti pripombi družbe Si.mobil o neustreznosti zbranih in obravnavanih podatkov ter pripombam glede omejitev kapacitet, ki jih od treh veleprodajnih ponudnikov dostopa navaja zgolj družba Si.mobil, poleg družbe Telekom Slovenije pa jih ne navaja niti Tušmobil, temveč, nasprotno, vabi vse zainteresirane povpraševalce na svoje mobilno omrežje.

V nadaljevanju Si.mobil izraža nestrinjanje z dejstvom, da je Agencija analizo predmetnega trga opravila kljub temu, da je ni vključila v Program dela in finančni načrt za leto 2012. Poleg tega izrazi Si.mobil nestrinjanje tudi z časovnim okvirom, v katerem je Agencija obravnavala kvantitativne in kvalitativne podatke. Si.mobil ne razume, zakaj so bili v analizo vključeni tudi podatki iz obdobja 2004 do 2009 in ne ve, da bi Agencija postopala na tak način v katerikoli drugi analizi ostalih upoštevanih trgov. Nadalje Si.mobil meni, da Agencija v analizi upošteva tudi nekatera dejstva, ki so se zgodila po 1.4.2012, po mnenju izven obdobja, ki ga zajema analiza. Kot tak primer poda izvajanje dogovora med družbama Si.mobil in T-2 in dogovora med družbama Tušmobil in Telemach. Si.mobil očita Agenciji, da ta dva dogodka uporablja kot pomemben in v veliki meri celo ključen kazalec spremembe na trgu, ki rezultira v koncu regulacije predmetnega trga. V pripombah v nadaljevanju navede, da prehod družbe T-2 od Telekoma Slovenije k Si.mobilu ni bil komercialne narave, saj je Telekom Slovenije družbo T-2 onemogočal v številnih postopkih in poda primer zapisa v medijih, ki navaja zahtevo Telekoma Slovenije za stečaj T-2. Si.mobil v primeru dogovora med družbama Tušmobil in Telemach opozori, da gre po njegovem za novega vstopnika na trg, ki bo, po mnenju Si.mobila, zaradi zasičenosti trga v naslednjih letih lahko pridobil le manjše število novih uporabnikov.

Agencija je na tovrstno pripombo odgovorila že v odgovorih družbama Tušmobil in Telekom Slovenije. Glede pripomb v zvezi s časovnim okvirom pa Agencija ugotavlja, da je v analizi v celoti sledila časovnim okvirom, kot jih je opredelila v poglavju 3.2. analize. Agencija na pripombo Si.mobila, zakaj je v merjeno obdobje vključila tudi podatke iz obdobja od 2004-2009 (obdobje obravnave prejšnje analize) pojasnjuje, da je slednje storila iz razloga, ker zajetje daljšega časovnega okna pomeni večji pregled stanja in dogajanja na trgu in lahko zgolj prispeva h kakovosti analize podatkov, nikakor pa ne more na analizo podatkov in zaključke vplivati negativno. Tak pregled skozi daljše obdobje je posebej smotrni pri preizkusih treh meril, kjer se (posebej v sklopu drugega merila) ocenjuje struktura trga, ki se (ne)nagiba k učinkoviti konkurenci v ustreznem časovnem obdobju. Pregled skozi daljše obdobje lahko da seveda še bolj verodostojne rezultate in pokaže bolj verodostojne trende. Ker je Agencija (za razliko od analize v letu 2009) imela zbrane v celoti primerljive podatke za daljše obdobje, se je odločila obravnavati kvantitativne podatke za časovno obdobje, kot ga je v analizi v poglavju 3.2. navedla. Agencija je namreč natančno navedla, da je upoštevala časovna obdobja, na katera se nanašajo kvantitativni podatki, poleg tega pa je upoštevala seveda tudi vsa kvalitativna dejstva in okoliščine, ki so ji bile do zaključka analize znane. Agencija ugotavlja, da je napačna domneva družbe Si.mobil, da bi morala pri preizkusu treh meril spregledati dejstvo, da sta dva infrastrukturna operaterja ponudila veleprodajni dostop na predmetnem upoštevni trgi zato, ker se je slednje zgodilo po datumu, ki označuje dan, na katerega so operaterji Agenciji poročali, kakšne odstotke pokritosti zagotavljajo z lastnimi mobilnimi omrežji. Agencija je v kvalitativnem delu morala upoštevati vsa znana dejstva, še posebej za predmetni upoštevni trg tako pomembna, kot so sklenitev dogovorov o veleprodajnem dostopu med operaterji, z ničemer pa ni v analizi

časovno omejila roka, od kdaj dalje določenih kvalitativnih dejstev ne bo več upoštevala, saj je jasno, da jih mora upoštevati vse do zaključka analize, še posebej, če so za zaključke in ugotovitev stanja na trgu tako zelo pomembni. Agencija meni, da bi bilo skrajno neprimerno in nestrokovno, če bi takšna dejstva namerno ignorirala pod napačno pretvezo, da so se zgodila tik pred pričetkom izvajanja analize ali med njo, čeprav še pred njenim zaključkom. Iz navedenih razlogov Agencija pripombi Si.mobila ne more slediti. Glede navedbe, da prehod družbe T-2 ni bil komercialne narave, saj naj bi T-2 prešel na omrežje Si.mobil zaradi okoliščin, ki so med Telekomom Slovenije in T-2 nastali ob predlogih Telekoma Slovenije za stečaj T-2 in v času, ko je družba T-2 v prisilni poravnavi, Agencija ugotavlja, da je glede na dejstvo, da je družba T-2 sklenila veleprodajni dostop z na tem trgu »nereguliranim« operaterjem, Si.mobilom, tak dogovor komercialni dogovor med dvema poslovnima subjektoma, ne glede na to, kaj so razlogi (cenovni, tehnični, dolžniško/upniški) za sklenitev dogovora. Agencija nikjer ni navedla, da mora biti razlog za prehod, ali kriterij za dokaz konkurence na predmetnem upoštevem trgu zgolj prehod, ki bi se zgodil iz razloga cenovne narave. Lahko je povsem tehnične, tehnično/komercialne, ali druge, bistveno je, da je tak prehod mogoč. Glede navedbe Si.mobila, kolikšen maloprodajni tržni delež končnih uporabnikov bo skozi čas dosegel Telemach, Agencija ne more in noče soditi. V delu, kjer pa s to pripombo Si.mobil referira na omejeno bodočo uporabo Tušmobilovih kapacitet s strani Telemacha, Agencija ponovno napotuje na navedbo družbe Tušmobil, ki omejitev svojega omrežja ne vidi na tak način in na svoje omrežje vabi vse zainteresirane povpraševalce. Iz tega razloga torej ni ovir niti za širitev baze končnih uporabnikov mobilnih storitev družbe Telemach na omrežju družbe Tušmobil.

Si.mobil v nadaljevanju opozori na odsotnost strategije trga elektronskih komunikacij in zato meni, da brez takšne strategije deregulacija predmetnega trga ni smiselna. Si.mobil omeni navedbo Agencije v analizi, ki pravi, da je v relativno kratkem obdobju mogoče pričakovati podelitev razpoložljivih kapacitet 2x30 MHz v frekvenčnem pasu 800 MHz in se ne strinja, da slednje šteje kot eden izmed argumentov povečanja konkurence (v smislu zmanjševanja vstopnih ovir). Takoj zatem Si.mobil navede objavo Agencije na njenih spletnih straneh o tem, da Agencija intenzivno pripravlja strokovne podlage za razpis LTE¹⁴ in meni, da je po najbolj optimističnem scenariju mogoče pričakovati podelitev 800 MHz pasu v začetku leta 2014, pri čemer Si.mobil meni, da je malo verjetno, da bi si nov operater le na tem pasu zgradil primerljivo omrežje v kratkem času.

Agencija je na tovrstno pripombo že odgovarjala družbi T-2, zato v celoti napotuje nanjo.

Si.mobil Agenciji očita, da ni ocenila vpliva pripojitve Mobitela k matični družbi Telekom Slovenije ter nekaterih drugih dogodkov, ki so po njegovem bistveno spremenili transparentnost ponudb omrežja Telekom Slovenije. Opozori na izjavo predsednika nadzornega sveta Telekoma Slovenije, da se bo novi predsednik uprave te družbe osredotočil na konec padanja tržnih deležev Telekoma Slovenije. Si.mobil meni, da bo ukinitve regulatornih obveznosti na predmetnem upoštevem trgi družbi Telekom Slovenije na povezanem maloprodajnem trgu olajšala zlorabe.

Agencija je v analizi ugotovila, da se je družba Mobitel d.d s 1.7.2011 pripojila k matični družbi Telekom Slovenije d.d., ni pa ugotovila, da slednje kakorkoli pomembno vpliva na razmere na predmetnem veleprodajnem trgu, posebej vsled dejstva, da je šlo tudi pred

¹⁴ Glej:

http://www.apek.si/sl/apek_intenzivno_pripravlja_strokovne_podlage_za_razpis_frekvenc_za_lte
(dostop na dan 26.7.2012)

pripojitvijo 1.7.2011 za lastniško povsem povezani družbi. Agencija v pomanjkanju dodatne argumentacije s strani Si.mobila ne razume, v kakšnem smislu pomeni slednje bistveno spremembo transparentnosti ponudb omrežja Telekom Slovenije. V kolikor ima Si.mobil v mislih transparentnost ponudb Telekoma Slovenije na reguliranih trgih, pripojitvev na transparentnost seveda ne vpliva. Na nereguliranih trgih pa ni transparentnost nič drugačna, kot pri drugih družbah in poslovnih subjektih, ki so (ali niso) lastniško in drugače povezani z drugimi domačimi ali tujimi družbami. Agencija ni ugotovila, da bi sama pripojitvev družbe Mobitel d.d. z matično družbo Telekom Slovenije d.d. lahko negativno vplivala na konkurenčnost predmetnega upoštevnega trga, niti ni iz pripomb Si.mobila ali drugih operaterjev razumela, kako naj bi to negativno vplivalo na predmetni upoštevni trg. Agencija navedb predsednika nadzornega sveta ob imenovanju novega predsednika uprave Telekoma Slovenije ne more komentirati, vsekakor pa ne more *ex ante* regulirati predmetnega veleprodajnega upoštevnega trga, ker je predsednik nadzornega sveta Telekoma Slovenije izjavil, da se bo novi predsednik uprave te družbe osredotočil na konec padanja tržnih deležev Telekoma Slovenije, saj razume napoved o trudu po večanju ali vzdrževanju tržnih deležev ter trud za doseganje dobrih poslovnih rezultatov kot legitimno pravico vsakega operaterja, naloga Agencije pa je, da pri izvajanju te legitimne pravice vsakega posameznega subjekta/operaterja, zagotavlja konkurenčne razmere na trgu z ustreznimi ukrepi in skrbmi, da so pri delovanju posameznih operaterjev upoštevana pravila Evropskega regulatornega okvira in predmetne nacionalne zakonodaje. Agencija glede navedbe, da bo ukinitvev regulatornih obveznosti na predmetnem upoštevni trgi družbi Telekom Slovenije na povezanem maloprodajnem trgu olajšala zlorabe, opozarja, da dosedanje *ex ante* reguliranje predmetnega veleprodajnega ni pomenilo reguliranje maloprodaje Telekoma Slovenije, zato tudi deregulacija tega veleprodajnega upoštevnega trga nikakor ne more pomeniti deregulacije maloprodaje Telekoma Slovenije. Regulacija predmetnega veleprodajnega trga je želela zagotoviti dostop povpraševalcem na tem veleprodajnem trgu, v okviru tega dostopa pa jim hkrati zagotoviti tudi regulirane veleprodajne cene za govorne klice in SMS sporočila. V okviru tega maloprodajne cene Telekoma Slovenije na noben način niso bile regulirane, regulirane so bile njegove veleprodajne cene na predmetnem veleprodajnem trgu. Agencija je prepričana, da bo konkurenčni veleprodajni trg v prihodnje bistveno bolj poskrbel za ustrezne veleprodajne pogoje (tudi cenovne), kot je to lahko storila omejena predhodna regulacija enega operaterja, ki je bila sicer v času, ko je trajala, nujna, saj drugih ponudb na veleprodajnem trgu še ni bilo. Ne glede na navedeno, pa bo Agencija spremljala tudi maloprodajne mobilne trge in bo, v primeru, ko bi ugotovila, da kdo od operaterjev oblikuje maloprodajne cene z namenom izrivanja konkurence iz trga, uporabila v sodelovanju z Uradom za varstvo konkurence in po potrebi tudi samostojno, vsa sredstva, da bo takšne zlorabe kateregakoli operaterja učinkovito preprečila. Agencija pa ob tem dodaja, da za te namene *ex ante* regulacija predmetnega veleprodajnega trga ni primerna in da bi slednje predstavljalo zlorabo ciljev predhodnega urejanja trga, ki morebitnih težav na maloprodajnih trgih (upoštevajoč vse mobilne operaterje), ne bi mogle preprečiti.

Si.mobil v nadaljevanju opozori na težave Urada za varstvo konkurence, ki naj bi v naprej kot ex post regulator skrbel za predmetni veleprodajni trg. V ta namen Si.mobil citira izjavo ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo, g. Radovana Žerjava v medijih, kjer je ta ocenil razlog za ne-preblikovanje Urada v samostojno agencijo: »Ker je ta urad totalno neučinkovit.«. Si.mobil zato izraža skrb, da bo ta, kot sam navede, »totalno neučinkovit« urad, skrbel za deregulirani predmetni trg. V nadaljevanju citira pripombe, ki jih je Urad za varstvo konkurence posredoval Agenciji na predmetno analizo, kjer opozarja na visok tržni delež Telekoma Slovenije, zapletenost postopkov po Zakonu o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOmK-1) in omejitve glede zagotavljanja dostopa.

Agencija je na tovrstne pripombe odgovorila že družbi T-2, zato v tem delu napotuje nanje. Pri tem opozarja, da je v poglavjih analize 3.3. in 6.3. že sama podala podrobna pojasnila in argumente v zvezi z vsemi pripombami Urada za varstvo konkurence. Zato Agencija v izogib neprimernemu ponavljanju, napotuje na omenjeni poglavji v analizi. Si.mobil v pripombi navede tudi zgoraj omenjeno izjavo ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo. Si.mobil Agencijo v nadaljevanju tudi sam vpraša Agencijo, kako bo tak urad skrbel za deregulirani trg. Agencija ni poklicana za komentiranje izjav ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo. Ne glede na to pa je prepričana v to, da je Urad za varstvo konkurence tako učinkovit, da bo brez težav lahko interveniral na predmetnem dereguliranem trgu, če se bo to izkazalo za nujno. Agencija je že v odgovoru na tovrstne pripombe družbi T-2 navedla, da je med Uradom za varstvo konkurence in Agencijo sklenjen protokol, ki predvideva ustrezno sodelovanje prav v takšnih primerih, zato bo lahko po potrebi Agencija Uradu za varstvo konkurence nudila vso ustrezno pomoč, če bi jo urad potreboval, zato je skrb glede domnevnih omejitev *ex post* regulatorja neutemeljena.

Nadalje Si.mobil poda mnenje, da je nenavadno, da je Agencija na podlagi, po mnenju Si.mobila, majhnih sprememb maloprodajnih tržnih deležev operaterjev ugotovila, da ni izpolnjeno nobeno od treh meril. Si.mobil oceni, da so za takšno ugotovitev Agencije krive mnoge napačne predpostavke in interpretacije, na katerih temelji analiza.

Agencija je skladno s kriteriji drugega merila ugotovila, da tržni deleži družbe Telekom Slovenije konstantno padajo. Tak trend, med ostalimi kriteriji pri preizkusu drugega merila, kaže na takšno strukturo trga, ki se nagiba k učinkoviti konkurenci v ustreznem časovnem merilu, česar na podlagi analize konstantnega padanja tržnih deležev družbe Telekom Slovenije in rasti tržnih deležev ostalih operaterjev, ni mogoče zanikati. Agencija ne razume povsem pripombe Si.mobila, kako da je na podlagi majhnih sprememb maloprodajnih tržnih deležev operaterjev ugotovila, da ni izpolnjeno nobeno od treh meril. Agencija ni nikjer navedla, da so določeni tržni deleži Telekom Slovenije, obravnavani v poglavju 6.2.1., pri presoji drugega merila, nižji, kot so v resnici, oziroma, kot so navedeni. Večkrat pa je navedla, da kažejo konstantno padanje, ki pa ga je težko oceniti kot majhnega, saj je skozi merjeno obdobje znatno. Ob upoštevanju vseh kriterijev pri presojanju vsakega posameznega od treh meril tudi stopnja tržnih deležev ni mogla pripeljati do zaključka, da upoštevni trg ni več primeren za predhodno urejanje. Dejstvo je, da sama velikost tržnih deležev na konkurenco na predmetnem veleprodajnem delu nima povsem neposrednega vpliva, saj bi lahko denimo tudi ob višjih tržnih deležih največjega operaterja ta veleprodajni trg še vedno veljal za konkurenčnega, seveda pod pogojem, da bi bil odprt za vse povpraševalce na veleprodaji, ki bi do veleprodajnih storitev dostopali pod konkurenčnimi pogoji. Iz navedb Si.mobila namreč ni jasno, zakaj bi moral biti *ex ante* reguliran ta veleprodajni trg zgolj zato, ker ima eden od operaterjev nekatere merjene tržne deleže nad 50%, pri čemer ta operater ni edini ki na predmetnem upoštevni trgu ponuja dostop, temveč na trgu s štirimi infrastrukturnimi operaterji eden od treh, ki veleprodajni dostop ponujajo. Kakšen bi bil smisel reguliranja takšnega odprtega veleprodajnega trga in enega od treh ponudnikov na tem veleprodajnem trgu zgolj zato, ker ima visok tržni delež, ki je v stalnem upadanju merjenih 8 let, ni povsem jasno, niti niso jasne dobrobiti takšne regulacije za trg. Na podlagi navedenega Agencija ugotavlja, da predpostavko tržnih deležev pri presoji ustreznosti tega trga za predhodno regulacijo Si.mobil uporablja napačno.

V nadaljevanju se Si.mobil opredeli do poglavja 6.1.2., podrobneje do ugotovitve Agencije, da se s pravnimi ovirami pri gradnji v enaki meri srečujejo vsi infrastrukturni operaterji. To Si.mobil zavrne, saj imajo obstoječi operaterji omrežje večinoma že zgrajeno, po mnenju Si.mobila pa gre tudi pri gradnji omrežij novih generacij zgolj za nadgradnjo obstoječih

objektov. Si.mobil Agenciji postavi tudi vprašanje, kako naj novi vstopnik uveljavlja recipročno menjavo lokacij med operaterji in kako naj svojih 0 lokacij zamenja za enakovredno število lokacij drugih operaterjev. Nadalje Si.mobil izrazi nerazumevanje, kakšno prednost pomeni novim vstopnikom generalno znižanje cen zaključevanja klicev na upoštevem trgu 7, saj jim to pomeni poleg znižanja odhodkov za ta namen predstavlja tudi znižanje prihodkov iz tega naslova, obenem pa omeni, da imata Tušmobil in T-2 na tem upoštevem trgu do 1.1.2013 še vedno pravico do asimetričnih (višjih) cen zaključevanja klicev.

Agencija je v poglavju 6.1.2. navedla, da se pri gradnji omrežij v veliki meri srečujejo s podobnimi pravnimi ovirami (glede na zakonodajo) tako operaterji, ki omrežja že imajo zgrajena in jih z novimi tehnologijami (3G) nadgrajujejo in jih bodo nadgrajevali v prihodnosti (LTE), kot tudi operaterji, ki bi omrežje šele začeli graditi. Agencija navedbo Si.mobila, da obstoječi operaterji omrežja zgolj »nadgrajujejo« dopolnjuje, saj tudi »zgolj nadgradnja« omrežij zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in je ni možno izvesti brez tega. Agencija je pri presoji tega kriterija namreč ugotavljala, da tako za nove, kot za obstoječe operaterje obstajajo enaki pogoji in pravne oziroma regulatorne ovire, ki niso nepremostljive, veljajo pa za vse deležnike enako. Na vprašanje Si.mobila, kako naj novi vstopnik uveljavlja recipročno menjavo lokacij in kako naj zamenja ob vstopu nič (0) lokacij za enakovredno število pri drugem operaterju, Agencija odgovarja, da prav načelo recipročnosti, ki se je med operaterji uveljavilo, odgovarja na to vprašanje. Si.mobil namreč verjetno ne predvideva, da bo imel novi vstopnik nič (0) lastnih lokacij ves čas, ali dolgo časa po vstopu. Od resnega novega vstopnika na trg se namreč pričakuje (in običajno se k temu zaveže s časovnim načrtom) tudi gradnja lastne infrastrukture, na lastnih lokacijah. Povsem realno je torej pričakovati, da bo novi vstopnik relativno kmalu po vstopu na trg (tak je bil tudi primer Tušmobila, ki je Si.mobilu znan) nujno zgradil tudi večje število lastnih lokacij, ki jih bo lahko ponudil v recipročno menjavo, v kolikor bo kateri od operaterjev zanj zainteresiran. Na vprašanje, kakšno prednost pomeni novim vstopnikom generalno znižanje cen zaključevanja klicev na upoštevem trgu 7, saj jim to pomeni poleg znižanja odhodkov tudi znižanje prihodkov iz tega naslova, Agencija navaja, da je bistvena značilnost novih vstopnikov prav v tem, da veliko več prometa, kot ga zaključijo v lastnem omrežju (in zaračunajo drugim operaterjem), zaključijo v omrežju drugih operaterjev, ki jim morajo zato plačevati terminacijo. Zato je novim vstopnikom veliko lažje, če so cene zaključevanja klicev nizke, saj je razmerje med volumni, ki jih sami plačajo drugim operaterjem in volumni, ki jih drugim operaterjem zaračunajo v prid prvim. Prav to je tudi odgovor na naslednjo tozadevno pripombo Si.mobila, zakaj imata Tušmobil in T-2 do 1.1.2013 še vedno dovoljeno asimetrijo pri zaključevanju klicev – torej med drugim tudi nesorazmerje prometa in drugi razlogi, ki jih je Agencija podrobno razložila v analizi upoštevne veleprodajnega trga 7 in odgovorih na javno obravnavo nanjo, zato za več podatkov v zvezi s tem Si.mobil napotuje tja.

Si.mobil v nadaljevanju poda še nekaj komentarjev glede izpolnjevanja drugega merila. V zvezi s tem najprej ponovi dejstvo, da se je zgodila pripojitev družbe Mobitel k njeni matični družbi Telekom Slovenije, kar po besedah Si.mobila pomeni nastanek podjetja, ki ima po prihodkih več kot 60% tržni delež med vsemi operaterji v Sloveniji.

Agencija je na zgornje navedbe družbe Si.mobil že v celoti in natančno odgovorila v prejšnjih odgovorih na njene pripombe v tem dokumentu, zato v zvezi s tem napotuje nanje.

Nadalje Si.mobil opozori na ugotovitve Agencije glede stopnje penetracije v analizi, kjer je Agencija ugotovila rast penetracije k točki saturacije, v kolikor bi njene nadaljnje stopnje kazale na njeno umirjanje, kljub temu pa je še vedno videti konstanten vir rasti in nemogoče

je zaključiti, da se bo rast ali indeks rasti ustavil. Si.mobil navedeno primerja z navedbo Agencije v Poročilu o razvoju trga elektronskih komunikacij za prvo četrtletje 2012, kjer je Agencija navedla, da je stopnja penetracije v primerjavi z minulim četrtletjem zabeležila minimalni padec, in sicer 0,1 % točke.

Agencija stoji za obema navedbama. V kolikor Si.mobil meni, da enkratni padec stopnje penetracije za 0,1% točke v primerjavi med zgolj dvema zaporednima kvartaloma pomeni dokaz za nasičenost trga, Agencija odgovarja, da je v Analizi zapisala »/.../ v kolikor bi njene nadaljnje stopnje /.../«, kar vsekakor predvideva dolgotrajnejši trend padanja stopnje penetracije ali njeno daljšo stalnost. Agencija z vso strokovnostjo trdi in je prepričana, da bi ji slednje potrdila tudi družba Si.mobil, da si enkratnega padca stopnje penetracije za 0,1% točko, ne da bi bili priča dlje časa trajajočemu in vzdržnemu negativnemu indeksu penetracije ali njeni stagnaciji, nikakor in po nobeni resni metodologiji ne moremo razlagati kot stopnjo zasičenosti trga, zaradi česar Agencija ne vidi nobene nepravilnosti v navedbi v analizi.

Si.mobil nadaljuje, da Agencija v analizi na straneh analize od 57 do 67 poda številne podatke, ki jih interpretira kot nagibanje učinkoviti konkurenci. Si.mobil z uporabo istih podatkov v nadaljevanju pokaže, koliko višji tržni delež pri posamezni kategoriji ima Telekom Slovenije v primerjavi z njim, kot prvim zasledovalcem.

Agencija je v zvezi s tem že na več mestih v tem dokumentu podala dodatna pojasnila in odgovore, zato predlaga, v zvezi s tem vprašanjem in pripombo, ponovno branje slednjih. Kljub temu pa na tem mestu še enkrat poudarja, da pri nobenem od obravnavanih tržnih deležev in trdila, da je tržni delež Telekoma Slovenije manjši, kot je. Metodološko ustrezno je seveda med sabo primerjala tržne deleže vseh akterjev, skladno s tem, kateri kriterij je obravnavala. Si.mobilove primerjave, kjer navaja, koliko so nekateri tržni deleži Telekoma Slovenije v odstotkih višji v primerjavi z njegovimi, žal zgrešijo bistvo. Agencija ni ocenjevala tržne moči posameznega operaterja, temveč je obravnavala drugo merilo, katerega naloga je na podlagi spremembe tržnih deležev skozi čas ugotoviti, ali se tržni deleži skozi čas (konstantno) spreminjajo in ali ta sprememba kaže na pojemanje tržnih deležev večjega operaterja v primerjavi z manjšimi operaterji. Prav slednje je pokazalo, da obravnavani tržni deleži kažejo takšno spremembo, torej konstantno krepitev tržnih deležev manjših (alternativnih) operaterjev skozi čas. Prav to je bistvo drugega merila, ki obravnava strukturo trga z vidika, ali se ta nagiba k učinkoviti konkurenci v ustreznem časovnem obdobju. Glede na trende obravnavanih tržnih deležev v analizi, je metodološko in tudi kakorkoli sicer nemogoče v opazovanem obdobju ugotoviti, da ti ne bi kazali nagibanja k učinkoviti konkurenci v ustreznem časovnem obdobju. Slednje je podrobno opisano in utemeljeno tudi v sami analizi, pri tem pa Agencija poudarja, da so bili znotraj preizkusa drugega merila tržni deleži eden izmed kriterijev, na podlagi katerih so bili doseženi zaključki glede izpolnjevanja obravnavanega merila.

Glede tretjega merila Si.mobil navede, da bi morale slednje upoštevati tudi razmere na maloprodajnem trgu, posebej maloprodajni paket Itak Džabest, ki po mnenju Si.mobila s strani Urada za varstvo konkurence še ni bil ustrezno sankcioniran, dodatno pa bi morala Agencija, po mnenju Si.mobila, upoštevati neurejeno stanje na povezanem veleprodajnem trgu 7 in, kot navede Si.mobil, tudi stanje na Uradu za varstvo konkurence, za katerega Si.mobil navede, da se otepa številnih problemov in očitkov. Nadalje Si.mobil omeni, da 7. člen ZEKom daje zgolj teoretične predpostavke, ki same po sebi ne pomenijo prav veliko in Agencijo pozove, naj objavi podatke o tem, kakšen delež predstavljajo med operaterji deljene bazne postaje in kakšna je ta souporaba, število pozivov o skupnih investicijah, objavljenih

na spletnih straneh Agencije, delež prebivalstva in ozemlja, ki bi ga lahko pokrili s temi baznimi postajami, za koliko se zniža strošek ob so-investitorstvu in podobno. Si.mobil nazadnje zaključi, da prav višina maloprodajnega tržnega deleža končnih uporabnikov Telekom Slovenije in s strani Urada za varstvo konkurence dokazane zlorabe na maloprodajnem trgu kažejo, da predmetni veleprodajni trg ni konkurenčen. Si.mobil zato poziva Agencijo, naj ponovi omenjeno analizo in na trdnih metodoloških predpostavkah trg ponovno analizira.

Agencija je na pripombe glede obravnave maloprodajnih trgov in tozadevnih omejitev Urada za varstvo konkurence že odgovarjala, tako v pripombah družbe T-2, kot v pripombah družbe Si.mobil, zato se v tem delu v celoti referira nanje. Glede pripomb Si.mobila v zvezi s 7. členom ZEKom Agencija prav tako predlaga branje odgovorov, ki jih je tozadevno podala na pripombe družbe T-2. Pri tem pa težko razume, da predmetni člen nekateri operaterji jemljejo zgolj kot teoretično predpostavko, ali ga celo povsem napačno razumejo, kot zaviralca konkurence in se možnosti, ki jim jih daje v praksi ne poslužujejo. Še posebej vsled vseh pripomb, ki jih sicer dajejo glede dragih, tehnično zapletenih, birokratsko zahtevnih in sicer napornih postopkov v zvezi z gradnjo baznih postaj, ki predstavljajo posameznemu operaterju enega večjih stroškov v njegovem delovanju. Vprašanja, ki jih Agenciji postavlja družba Si.mobil so zato bolj vprašanja, na katera bi si morali odgovoriti operaterji sami, Agencija pa še vedno vztraja pri vseh navedbah, ki jih je v analizi in dosedanjih odgovorih zapisala glede možnosti, ki jih dajejo določbe 7. člena. Agencija bo na željo operaterjem vsekakor pomagala s posredovanjem podatkov o številu pozivov po skupni gradnji in podobnem ter tudi sicer pri zelenih dodatnih razlagah glede izvajanja določb predmetnega člena. Agencija je v sklopu analize ugotovila, da operaterji pomembno možnost so-investitorstva in skupne gradnje imajo in se jo torej lahko kadarkoli poslužijo, zato ni mogla ugotoviti drugega, kot dejstvom, da slednje zmanjšuje vstopne ovire. Agencija prav tako ni bila v vsem času njegove veljavnosti ni bila seznanjena, da bi določbe 7. člena, kot je zapisan, predstavljale tehnične ali drugačne težave, zaradi katerih bi bilo izvajanje teh določb oziroma pravic s strani operaterjev v praksi težavno. Zato kljub pripombi družbe Si.mobil, ki kakršnihkoli omejitev in težav pri izvajanju ali uveljavljanju navedenih določb sicer v ničemer ne opiše, ne more spremeniti ugotovitev v analizi. Glede povezovanja maloprodajnih razmer in nekaterih zaključenih postopkov pred Uradom za varstvo konkurence, je Agencija Si.mobilu že odgovorila v pričujočem dokumentu. Na tem mestu zgolj še enkrat poudarja, da namen *ex ante* regulacije ni regulirati maloprodajnih storitev operaterja, ki bi bil na takšnem veleprodajnem trgu OPTM, razloge za to pa je Agencija v pričujočem dokumentu večkrat navedla. Glede na vse pripombe družbe Si.mobil in odgovore Agencije nanje, Agencija ugotavlja, da ni nobenih utemeljenih razlogov, da bi predmetno analizo ponavljala.

Agencija je tako obravnavala vse prejete pripombe. V zaključku Agencija ugotavlja, da ugotovitvam Agencije v analizi in preizkusu treh meril nasprotujeta le operaterja T-2 in Si.mobil, ki se zavzemata za nadaljnjo regulacijo predmetnega veleprodajnega upoštevne trga in posledično družbe Telekom Slovenije. Agencija sicer ugotavlja, da nobena od navedenih družb na predmetnem veleprodajnem upoštevne trgu pri družbi Telekom Slovenije ne uporablja dostopa.

Družba Telekom Slovenije izrazi strinjanje z rezultati preizkusa treh meril, ki ga je izvedla Agencija. Družba Tušmobil v pripombah ni v ničemer izrazila nestrinjanja z ugotovitvami preizkusa treh meril in rezultatom, da predmetni upoštevni trg ni več primeren za *ex ante* regulacijo, predlagala je le prehodno obdobje trajanja obveznosti, ki mu Agencija ni mogla slediti, kot izhaja iz odgovorov družbi Tušmobil v tem dokumentu. Agencija v odsotnosti podanih pripomb družb Izimobil in Debitel, ki pri družbi Telekom Slovenije na predmetnem

APEK

upoštevem trgu uporabljata veleprodajno storitev dostopa na predmetnem upoštevem trgu, ugotavlja, da ugotovitvam Agencije in izsledkom analize ter preizkusa treh meril, družbi Debitel in Izimobil nista nasprotovali, prav tako ugotovitvam ni nasprotovala niti družba Telemach, ki na predmetnem veleprodajnem trgu uporablja veleprodajne storitve dostopa pri družbi Tušmobil.

Pripravil:

Aleksander Kmetec

Priloge:

Vročiti:

Kot izhaja iz besedila

Objava na spletnih straneh www.appek.si

Franč Dolenc

direktor